

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

_____ О.О. Шеремет

«__» _____ 2021 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Л.В. Шірінян

«__» _____ 2021 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування

на тему: **Форми забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві**

Виконав : здобувач 2 курсу, 11М група

Ярина Валентина Валеріївна
(прізвище та ініціали)

Керівник: Роганова Ганна Олександрівна
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент Колос І.В.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2021 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління
 Кафедра фінансів
 Освітній ступінь магістр
 Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
 (шифр і назва)
 Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування
 (назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів

« » 20 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Ярини Валентини Валеріївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Форми забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві
 керівник проекту (роботи) Роганова Г. О., к.е.н., доцент.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «16» жовтня 2020 р. № 843-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 24 грудня 2020 р.

3. Вихідні дані до роботи підручники, навчальні посібники, монографії, періодичне видання, статті, звітність по підприємству

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоретичні основи фінансової рівноваги на підприємстві

Розділ 2. Аналіз основних показників діяльності ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»
Розділ 3. Шляхи зміцнення фінансової рівноваги на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) рис.1.2 Стадії циклічного розвитку фінансової рівноваги підприємства, рис.1.3 Форми прояву фінансової рівноваги підприємства залежно, табл 1.1 Порядок оцінки стану фінансової рівноваги промислових підприємств, , рис 1.6 Матриця фінансових стратегій Франсона та Романа від стадії циклу її розвитку, рис. 2.1 Структура управління ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика», табл. 2.1 Показники оцінки майнового стану та фін. результатів під-ва, табл. 2.3 Аналіз показників платоспроможності та ліквідності, табл. 2.4 Аналіз показників рентабельності, табл. 2.5 Аналіз ділової активності підприємства (щодо використання активів), табл. 2.6. Аналіз показників структури капіталу, табл. 2.10 Характеристика показників фін.стійкості під-ва визначених за інтегральним підходом, табл. 2.11 Модель

Альтмана, табл. 2.13 Універсальна дискримінантна функція, табл. 2.15 Загальна оцінка ймовірності банкрутства підприємства за R-моделлю, табл. 2.16 Аналіз ймовірності кризових явищ на під-ві, табл. 3.1 Розрахунок результатів господарської та фінансової діяльності підприємства, табл. 3.2 Економічна додана вартість протягом 2015 - 2019 років на підприємстві, рис. 3.3. Економічна додана вартість на підприємстві, рис. 3.4. Матриця фінансових стратегій і темп зростання під-ва, табл. 3.3 Заходи, що спрямовані на підвищення фінансової стійкості підприємства, табл. 3.4 Оцінка стану фінансової рівноваги підприємства, рис 3.5. Алгоритм реалізації напрямів зміцнення фінансової стійкості за основними етапами, рис.3.6. Структура ОА під-ва, табл. 3.10 Оцінка оптимальності складу та структури ОА під-ва, табл. 3.11 Формування структури ОА для різних нормативних значень коефіцієнта покриття

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Роганова Г. О.		
II	Роганова Г. О.		
III	Роганова Г. О.		

7. Дата видачі завдання 16 жовтня 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	15.10.2020	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	09.11.2020	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	30.11.2020	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	21.12.2020	
5	Оформлення готової роботи на попередній захист	24.12.2020	
6	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	21.01.2021	
7	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	02.02.2021	

Здобувач

(підпис)

Ярина В. В.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Роганова Г. О.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Ярина В. В. «Форми забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві»

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 - Фінанси, банківська справа і страхування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2021.

Дипломна робота присвячена розв'язанню теоретичних, методичних та практичних проблем забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

У вступі обґрунтовується актуальність теми дипломного дослідження, а також відповідні їй мета і завдання.

У першому розділі систематизуються наукові погляди на зміст поняття «фінансова рівновага», розкривається її сутність і роль в господарській діяльності та фінансовому забезпеченні підприємств.

У другому розділі з практичної точки зору досліджуються особливості господарської діяльності ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика», аналізуються його фінансово-економічні показники, майновий стан та імовірність банкрутства.

Третій розділ містить зарубіжний досвід мобілізації фінансових ресурсів як фактору покращення фінансової стійкості підприємств, розробку фінансової стратегії розвитку ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика та напрями зміцнення фінансової стійкості».

***Ключові слова:** фінансова рівновага, ліквідність, фінансова стійкість, фінансова стратегія, методи оцінки, імовірність банкрутства, інновації.*

SUMMARY

Yaryna V "Forms of ensuring financial balance in the enterprise"

Master's work for obtaining Master's degree in specialty 072 - Financial, Banking and Insurance. National University of Food Technologies, Kyiv, 2020.

Thesis is devoted to solving theoretical, methodological and practical problems of financial balance in the enterprise.

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, list of references and appendices.

The introduction substantiates the relevance of the topic of the thesis, as well as the corresponding purpose and objectives.

The first section systematizes scientific views on the meaning of the concept of "financial equilibrium", reveals its essence and role in economic activity and financial support of enterprises.

In the second section, from a practical point of view, the peculiarities of economic activity of PJSC "Vinnytsia Confectionery Factory" are studied, its financial and economic indicators, property status and probability of bankruptcy are analyzed.

The third section contains foreign experience in mobilizing financial resources as a factor in improving the financial stability of enterprises, the development of financial strategy for the development of PJSC "Vinnytsia Confectionery Factory and areas for strengthening financial stability."

Key words: *financial equilibrium, liquidity, financial stability, financial strategy, valuation methods, probability of bankruptcy, innovations.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	9
1.1. Сутність фінансової рівноваги на підприємстві.....	9
1.2. Формування фінансової рівноваги на підприємстві.....	12
1.3. Забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві.....	19
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ «ПРАТ ВІННИЦЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА».....	30
2.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика».....	30
2.2. Аналіз майнового стану, оцінка показників ліквідності та фінансової стійкості ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика».....	35
2.3. Аналіз імовірності розвитку кризових явищ на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика».....	49
Висновки до розділу 2.....	56
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ «ПРАТ ВІННИЦЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА».....	57
3.1. Зарубіжний досвід мобілізації фінансових ресурсів як фактору покращення фінансової стійкості.....	57
3.2. Діагностика порушення фінансової стійкості та розробка фінансової стратегії на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика».....	63
3.3. Оптимізація складу та структури оборотних активів підприємства.....	80
Висновки до розділу 3.....	92
ВИСНОВКИ.....	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	97
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. В економічній науці поширеним є підхід до визначення сутності понять з теорії фінансів, який використовує термін «фінансова рівновага» як об'єктивно зрозуміле економічне явище. У понятійному апараті фінансів підприємств такими прикладами є: фінансова безпека, фінансова стійкість, фінансова стабільність, фінансова стабілізація, фінансовий потенціал, фінансова криза. Втім, фінансова рівновага є комплексним та системним станом підприємства, який має власну методологію формування.

Зростання фінансової нестабільності світової економіки, що супроводжується високим рівнем невизначеності та ризиків бізнес-середовища, свідчить про нагальну необхідність застосування адекватних дієвих технологій та інструментів менеджменту для забезпечення ефективного процесу управління як на макрорівні – в загальнодержавному масштабі, так і на мікрорівні – на кожному промисловому суб'єкті господарювання, які є ключовим джерелом генерування економічного розвитку України. Тому для успішного вирішення стратегічного завдання щодо стійкого розвитку національної економіки необхідно забезпечити реалізацію комплексного підходу, який передбачає системне цілеспрямоване управління, що збалансовано реалізується на макро- і мікрорівнях вітчизняної економічної системи.

Ключовим аспектом вирішення зазначеної вище актуальної проблеми в мікроекономічному ракурсі є забезпечення успішного управління фінансовою ефективністю господарської діяльності промислових підприємств. У даному зв'язку завдання забезпечення дієвого управління фінансовою рівновагою, яка є важливою та необхідною умовою підвищення фінансової ефективності господарської діяльності промислових підприємств, активізації їх економічного розвитку, набуває не лише актуального значення, а й потребує розробки обґрунтованих управлінських підходів для раціонального вирішення даного завдання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що проблемам оцінки та управління фінансовою рівновагою підприємств присвячена значна кількість наукових досліджень та праць вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких: І. А. Бланк, Д. С. Войціцький, Д. М. Деменіна, Т. Керанчук, Р. С. Папехін, Д. П. Постовий, В. В. Худа. Однак у роботах переважної більшості вчених-економістів питання фінансової рівноваги розглядаються апріорі з позицій потоків грошових коштів, тоді як проблема збалансованості величини економічних вигод та грошових коштів у контексті забезпечення підвищення прибутковості, платоспроможності, фінансової стійкості та безпеки потребує глибоких ґрунтовних наукових досліджень для забезпечення її успішного вирішення.

Метою роботи є визначення рівня фінансової рівноваги на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»

Завдання дослідження:

- визначити сутність фінансової рівноваги підприємства;
- дослідити формування фінансової рівноваги на підприємстві;
- розглянути методика забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві;
- визначити основну характеристику діяльності ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»;
- провести комплексний аналіз фінансової діяльності ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»;
- проаналізувати імовірність розвитку кризових явищ на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»;
- дослідити зарубіжний досвід мобілізації фінансових ресурсів як фактору покращення фінансової стійкості підприємств;
- провести діагностику порушення фінансової стратегії та розробити фінансову стратегію розвитку ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»;
- оптимізувати склад та структуру оборотних активів ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика».

Об'єктом дослідження є процес визначення фінансової рівноваги підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні і прикладні аспекти щодо забезпечення фінансової рівноваги підприємств.

Методи дослідження. У дипломній роботі було використано загальнонаукові й прикладні методи дослідження: методи групування та порівняння – для дослідження та критичного аналізу змісту категорії «фінансова рівновага»; системний аналіз – для оцінки впливу розвитку фінансових інститутів і зміни фінансової рівноваги підприємств на макроекономічний розвиток держави; ситуаційний аналіз – для дослідження підходів до визначення фінансової рівноваги підприємства; економіко-математичне моделювання; системний аналіз і метод групування – для удосконалення підходу, оснований на економіко-математичному аналізі фінансової рівноваги підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Економічна сутність фінансової рівноваги підприємства полягає у тому, що це є комплексний синтезуючий індикатор, який відображає ступінь збалансованості динаміки надходження економічних вигод, що проявляються через величину фінансових результатів господарської діяльності підприємства і притоку грошових коштів як двох ключових критеріїв фінансової стабільності та стійкості підприємства, що визначають фінансову рівновагу суб'єкта господарювання. Досягнення фінансової рівноваги є стратегічно важливим завданням у системі фінансового менеджменту промислових підприємств, успішне вирішення якого дозволяє забезпечити стає підвищення прибутковості, платоспроможності та фінансової стійкості, що сприяє економічному розвитку суб'єктів господарювання у довгостроковій перспективі.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження було впроваджено в науковій статті «Визначення фінансової стратегії підприємства кондитерської промисловості в рамках аналізу його фінансової стійкості» для наукового журналу «Бізнес Інформ».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Сутність фінансової рівноваги на підприємстві

У сучасних умовах економічної та соціально-політичної нестабільності перед вітчизняними підприємствами стоїть складне завдання забезпечення їх стійкого та ефективного функціонування. Втім, негативно впливати на діяльність суб'єктів господарювання можуть не лише чинники зовнішнього середовища, а й відсутність дійового механізму управління фінансовою рівновагою. адже саме фінансова рівновага є необхідною умовою майбутнього зростання ринкової вартості підприємства.

Фінансова рівновага досягається оптимізацією співвідношення між часткою коштів, що капіталізуються, і тією їх часткою, що спрямовується на споживання, а також узгодження джерел формування та напрямів використання власних фінансових ресурсів, встановлення оптимального співвідношення між внутрішніми та зовнішніми джерелами формування власних фінансових ресурсів. Її порушення може призвести до неплатоспроможності підприємства, руйнування стратегічного потенціалу та загрози його фінансовій безпеці [13, с. 151-152].

Діалектика зв'язків підприємства та його зовнішнього середовища, є основною передумовою розуміння шляхів досягнення ним збалансованості розвитку або функціонування. Дія таких взаємозв'язків проявляється у тому, що, чим вищий ступінь гармонійності внутрішнього середовища підприємства (тобто істотна відповідність внутрішнього зовнішньому), тим воно є успішнішим в галузі, регіоні, світі. Тобто підприємство відповідає світовим стандартам (традиції, чинність, те, що склалося), які є загальноприйнятими у зовнішньому середовищі.

Отже, збалансований розвиток економічної системи представляється як спрямований, закономірний, незворотній рух у напрямку її якісних пропорційних змін. Збалансований розвиток зберігає об'єкт розвитку цілісним, а його структуру гармонійною. Базою для ухвалення рішень щодо збалансованого розвитку та ефективності функціонування підприємства як соціально-економічної системи є досягнення та подальше збереження ним перманентного стану загальної рівноваги [16, с. 90].

Слід усвідомлювати, що категорія «рівновага», як дієвий важіль регулювання або впливу на економічну ефективність підприємства, може бути використана лише як орієнтир, до якого потрібно прямувати та як фундаментальний принцип, якого потрібно дотримуватися. Для того, щоб забезпечити успішний процес управління фінансовою рівновагою суб'єктів господарювання, необхідно передусім обґрунтувати економічну сутність поняття «фінансова рівновага підприємства».

Поняття фінансової рівноваги є відносно «молодим» у системі економічної науки, оскільки його виникнення пов'язано з розвитком концепцій фінансового менеджменту та корпоративного менеджменту. Відтак одностайного підходу до визначення поняття «фінансова рівновага» серед економістів не спостерігається, більш того, наукова дискусія щодо трактування його сутності набуває все більшої актуальності в умовах активізації розвитку антикризового управління суб'єктами господарювання. Так, Р. С Папехін зазначає, що фінансова рівновага відображає збалансованість розвитку підприємства, тому її можна досягти завдяки оптимальному поєднанню рівнів дохідності та ризику [28, с. 14].

Видатний науковець Поддєрьогін А. М. вважає, що фінансова рівновага – це характеристика стану фінансової діяльності підприємства, за якого потреба в збільшенні обсягу активів підприємства балансується можливостями підприємства щодо формування його фінансових ресурсів [29, с. 182].

Класик вітчизняної теорії фінансового менеджменту Олександренко І. В. визначає те, що фінансова рівновага передбачає що грошові надходження

підприємства дорівнюють або перевищують потребу в капіталі для виконання поточних платіжних зобов'язань [25, с. 182].

Абрютіна М.С. досліджуючи дану дефініцію вважає, що фінансова рівновага, рівень як власного капіталу і не фінансових активів, так і рівень позикового капіталу і фінансових активів.

Білик М.Д. характеризує фінансову рівновагу підприємства як відповідність обсягів формування та споживання власних фінансових ресурсів [3, с. 228].

Досягнення стану фінансової рівноваги, на її думку, є однією із найважливіших умов збереження фінансової стабільності, оскільки зростання можливостей щодо забезпечення приросту власних фінансових ресурсів передбачає підвищення фінансової стійкості та передбачає зростання ринкової вартості підприємства.

Мошенський С.З. та Олійник О.В. [24, с. 82] у визначенні суті фінансової стійкості визначають основною передумовою її дотримання умов фінансової рівноваги між власними та запозиченими джерелами.

Якщо порівнювати думки цих авторів, то розуміємо, що Білик М.Д. [3, с. 228] вбачає рівновагу між формуванням та використанням лише власних фінансових ресурсів, а Мошенський С.З. та Олійник О.В. [24, с. 82] визначають можливість настання рівноваги між власними та залученими джерелами.

В першому випадку автор характеризує ресурсний бік з точки зору виключно власних коштів, в другому випадку – характеристика наводиться з боку джерел формування ресурсів.

Аналіз наукових підходів до поняття «фінансова рівновага підприємства» дозволяє зробити висновок, що вона досягається оптимізацією співвідношення між часткою коштів, що капіталізуються, і тією їх часткою, що спрямовується на споживання, а також узгодження джерел формування та напрямів використання власних фінансових ресурсів, встановлення оптимального співвідношення між внутрішніми та зовнішніми джерелами формування власних фінансових ресурсів, а отже, підтримання належного рівня платоспроможності та ліквідності суб'єкта господарювання, що досягається шляхом відповідної організації руху грошових

потоків у часі та просторі шляхом управління грошовими потоками такого суб'єкта господарювання [32, с. 649-650].

В рамках французької та німецької школи управління поняття фінансової рівноваги трактується як «збалансованість грошових потоків підприємства в кожний момент періоду діяльності» [11, с. 14].

Американська школа менеджменту безпосередньо не займалася дослідженням фінансової рівноваги, проте в розроблених нею концепціях управління грошовими коштами сутність фінансової рівноваги визначається як синхронізація грошових потоків, що базується на коваріації додатних і від'ємних потоків грошових коштів [13, с. 17].

Проаналізувавши наведені визначення фінансової рівноваги, можна помітити, що сутність даного поняття пов'язують переважно з грошовими потоками та фінансовою безпекою, які, безумовно, впливають на рівень фінансової рівноваги суб'єкта господарювання, однак не можуть повністю відобразити значно глибший зміст поняття «фінансова рівновага підприємства».

1.2. Формування фінансової рівноваги на підприємстві

Фінансову рівновагу слід розглядати як особливий фінансовий стан підприємства, який характеризується комплексністю та системністю формування в процесі діяльності підприємства і виявляється у збалансованості його фінансового потенціалу за ступенем ліквідності, рівнем доходності та ймовірністю банкрутства. Фінансовій рівновазі підприємства, як усім економічним явищам, властива об'єктивна закономірна зміна під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів. Втім, процес розвитку фінансової рівноваги має бути врегульований системою фінансового управління підприємства. У цьому криється об'єктивно-суб'єктивна природа фінансової рівноваги підприємства. Підтримка та відновлення фінансової рівноваги – це завдання системи фінансового менеджменту підприємства, успішне вирішення яких, відповідно, означає попередження та подолання розвитку фінансової кризи [11, с. 8-9].

Для обґрунтування послідовності формування фінансової рівноваги підприємства необхідно виділити етапи її закономірного розвитку (рис. 1).

Формування фінансової рівноваги підприємства започатковується збалансуванням ліквідності. Це досягається шляхом урівноваження вхідних та вихідних грошових потоків у часі та за обсягами. Своєю чергою, синхронізація перетворення активів у засоби платежу у відповідності до термінів погашення зобов'язань підприємства є основою для проведення своєчасних розрахунків.

Таким чином, перший рівень формування фінансової рівноваги підприємства передбачає встановлення рівноваги ліквідності, яка є основою забезпечення його стабільної платоспроможності.

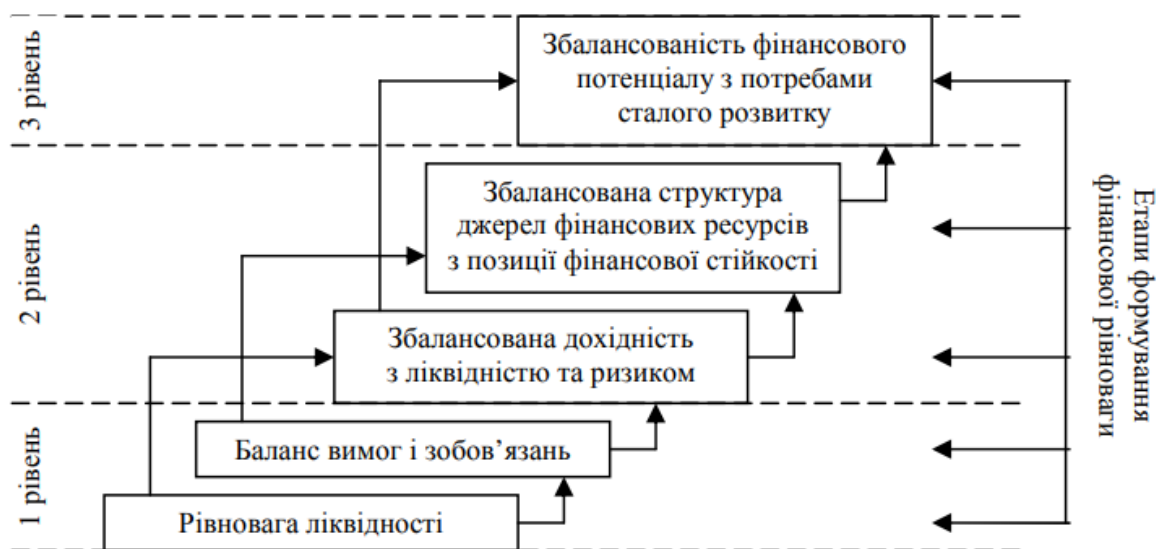


Рис.1.1 Етапи формування фінансової рівноваги підприємства

Джерело: опрацьовано за результатами [11]

При цьому слід розрізняти статичний і динамічний стани рівноваги ліквідності підприємства. Урівноваження обсягів вхідних та вихідних грошових потоків у часі забезпечує динамічну рівновагу ліквідності. Її особливість полягає в тому, що вона вимагає постійного моніторингу та своєчасної підтримки з боку фінансового менеджменту. Статична рівновага ліквідності виявляється у формуванні ліквідної структури балансу, яка передбачає достатньо високу оборотність активів.

Швидке вивільнення коштів з господарського обороту та бездефіцитний чистий грошовий потік забезпечують основи формування прибутку підприємства.

Втім, синхронізація в часі та за обсягами вхідних і вихідних грошових потоків є базовою, але недостатньою умовою ефективного використання фінансових ресурсів підприємства. Для забезпечення стабільної прибутковості підприємства необхідно знайти й утримувати баланс між дохідністю, ризиком та ліквідністю. Внаслідок цього забезпечується достатність самофінансування діяльності підприємства, що виявляється у поповненні власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку. Водночас, потреба в залученні зовнішніх джерел фінансування скорочується. У такий спосіб досягається оптимізація структури джерел фінансових ресурсів з позиції фінансової стійкості підприємства.

Якщо рівновага ліквідності існує за умов збалансованого рівня фінансової незалежності підприємства на основі раціонального співвідношення власних та позикових коштів у структурі його фінансового потенціалу, можна констатувати досягнення ним другого рівня формування фінансової рівноваги.

Пріоритетом діяльності будь-якого підприємства виступає зростання фінансового потенціалу. Виведена Білокрилецьким В. Г. формула досягнення підприємством найвищої ефективності діяльності базується на нарощуванні фінансового потенціалу за умов забезпечення фінансової рівноваги. Дану форму фінансової рівноваги вчений називає вищим ступенем уявлень про неї і визначає її сутність як «стан, коли фінансові ресурси якими володіє компанія, не створюють перешкод для досягнення вищої цілі її бізнесу» [4, с. 153].

Саме такий баланс фінансових потреб і можливостей ми характеризуємо як третій рівень формування фінансової рівноваги підприємства. Його досягнення – це не самоціль, а базова умова забезпечення сталого розвитку підприємства, яка передбачає зміцнення та ефективне використання його фінансового потенціалу.

Висновок підтверджується обґрунтованими в економічній науці принципами сталого розвитку підприємства, які передбачають збалансованість

операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, забезпечену, зокрема, за рахунок збереження фінансової рівноваги.

Таким чином, перший рівень фінансової рівноваги є основою для досягнення нею другого рівня, без якого унеможлиблюється реалізація третього рівня її формування – вирішення основного фінансового протиріччя між трьома поняттями: ліквідність активів підприємства, дохідність його власного капіталу та ризик втрати ним фінансової стійкості.

Для того, щоб розмежувати стадії в циклі розвитку фінансової рівноваги підприємства, необхідно співвіднести та пов'язати між собою такі явища: біфуркація, статична і динамічна фінансова рівновага (рис. 2).

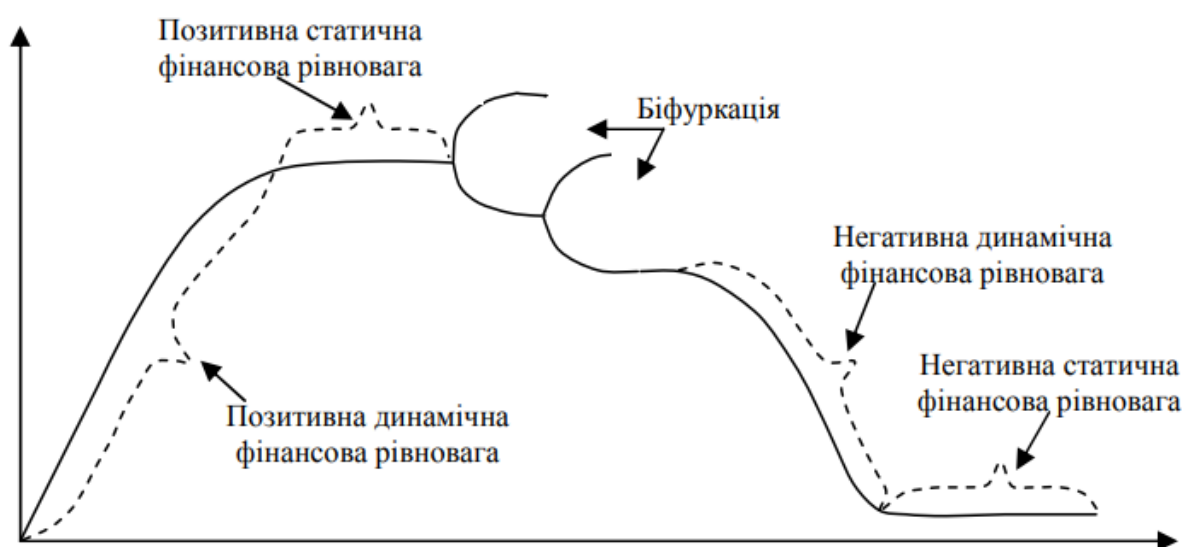


Рис.1.2 Стадії циклічного розвитку фінансової рівноваги підприємства

Джерело: опрацьовано за результатами [12]

Для пояснення наведеної схеми візьмемо за вихідний фінансовий стан підприємства позитивну статичну фінансову рівновагу. Він є межею позитивної динамічної фінансової рівноваги. Це означає, що процес розвитку фінансового стану підприємства у старій якості завершився і настав період відносного спокою. Умови позитивної статичної фінансової рівноваги сприяють початку нового витка динамічних змін на основі реалізації фінансового потенціалу підприємства, мобілізованого в період його активного розвитку.

Ефективне використання фінансового потенціалу дозволить підприємству досягти якісно нового стану динамічної фінансової рівноваги. Отже, стан позитивної статичної фінансової рівноваги слід розглядати як стартовий майданчик для нового циклу розвитку підприємства. Мова йде про спрямування фінансового потенціалу на досягнення інноваційно-інвестиційних цілей стратегії фінансово-господарської діяльності підприємства. У зв'язку з цим, для фінансового менеджменту підприємства важливою є своєчасність початку таких змін за власною ініціативою. Зволікання на фазі позитивної статичної фінансової рівноваги підприємства, особливо за умов макроекономічної нестабільності, може загрожувати втратою частини фінансового потенціалу. Як зазначає Білокрилецький В. Г. : «Зі стану фінансової рівноваги вийти легко, але зворотний шлях набагато складніший, ніж це зазвичай уявляється» [4, с. 155].

Біфуркації пропонують два напрями подальшого розвитку: до позитивної або до негативної динамічної фінансової рівноваги. Проявом першого з названих видів рівноваги є фінансова стабільність, в той час як другий виявляється у формі фінансової кризи. Отже, забезпечення досягнення якісно нового стану позитивної динамічної фінансової рівноваги передбачає взяття фінансовим менеджментом під контроль процес використання фінансового потенціалу підприємства.

Виділено циклічні стани фінансової рівноваги підприємства, кожен з яких має властиву саме йому форму прояву (рис. 3).

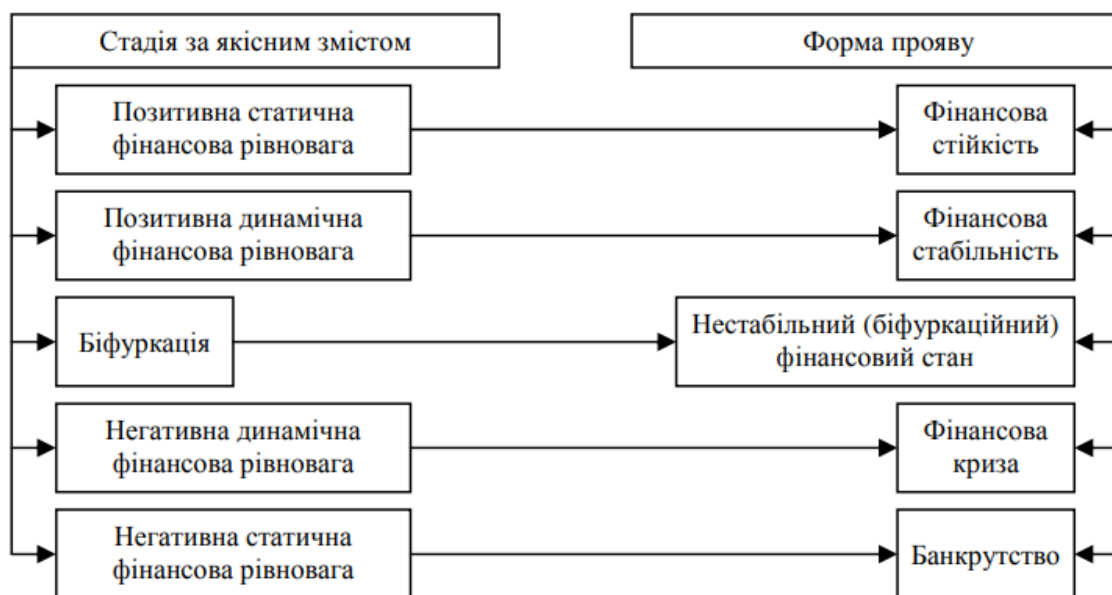


Рис.1.3 Форми прояву фінансової рівноваги підприємства залежно від стадії циклу її розвитку

Джерело: опрацьовано за результатами [13]

Позитивна статична фінансова рівновага підприємства виявляється в його фінансовій стійкості. Тому її оцінку можна одержати через інтерпретацію результатів аналізу фінансової стійкості підприємства. Статична позитивна фінансова рівновага підприємства буде вважатися стійкою у разі її відновлення під дією негативних зворотних зв'язків, які пригнічують коливання, породжені впливом несприятливих для діяльності підприємства чинників.

Якщо фінансова стійкість підприємства – це форма збереження фінансової рівноваги в певний момент часу, то фінансова стабільність підприємства являє собою фінансову стійкість, що підтримується в динаміці його розвитку [30, с. 91].

Іншими словами, фінансова стабільність по суті є певною множиною стійких станів фінансової рівноваги підприємства. Звідси витікає логічний висновок про те, що фінансова стабільність підприємства є формою його позитивної динамічної фінансової рівноваги.

На стадії позитивної динамічної фінансової рівноваги відбувається активне фінансування власного розвитку, в т.ч. і здійснення інновацій. Завдяки останнім, на основі дії позитивних зворотних зв'язків, відкривається можливість досягнення якісно нової фінансової рівноваги – стану зі збагаченим ресурсним потенціалом.

Позитивна фінансова рівновага підприємства може бути порушена впливом біфуркацій, які породжують певну невизначеність перспектив розвитку його діяльності. Втім, через проходження стадії біфуркацій для підприємства стає можливим скорочення шляху до досягнення якісно нової фінансової рівноваги. За висловлюванням Т. П. Гудзь, біфуркації відкривають «континуум нових форм рівноваги». Водночас, біфуркаційний фінансовий стан підприємства приховує загрозу виникнення ранніх ознак фінансової кризи. Для недопущення розвитку сценарію порушення фінансової рівноваги на підприємстві мають бути активізовані захисні механізми його фінансової безпеки, що базуються на дії не тільки негативних, а й позитивних зворотних зв'язків. Останнім властива

здатність спрямовувати використання накопиченого фінансового потенціалу підприємства у напрямі позитивних перетворень його діяльності та досягнення якісно вищого рівня фінансової рівноваги [12, с. 10].

У разі реалізації песимістичного сценарію виходу зі стадії біфуркацій на підприємстві розвивається негативна динамічна фінансова рівновага, яка приймає форму фінансової кризи. Вхідження підприємства у кризову фазу є найбільш ймовірним внаслідок відсутності адекватних заходів фінансової безпеки у біфуркаційний період. Методологічна єдність позитивної та негативної фінансової рівноваги виявляється у спільності їх функцій, дія яких може бути творчою або руйнівною. Творча функція позитивної фінансової рівноваги направлена на забезпечення сталого розвитку діяльності підприємства.

У міру входження підприємства у стан статичної позитивної фінансової рівноваги сила прояву її творчої функції спадає. В економічній науці такий стан системи відомий як криза розвитку. Саме в цьому проявляється один бік руйнівної функції позитивної фінансової рівноваги. Іншим її виявом є те, що перехід підприємства на новий, якісно вищий рівень розвитку має супроводжуватися об'єктивним відмиранням застарілих, відпрацьованих елементів. Таким чином, руйнівна функція фінансової рівноваги є проявом дії об'єктивного закону діалектики – закону заперечення заперечення – і забезпечує оновлення системи [20, с. 678-682].

Відповідно, стан негативної фінансової рівноваги означає, що підприємству для виживання необхідно здійснити інвестиційно-інноваційний прорив у розвитку, оскільки втрачена можливість планомірно еволюціонувати на новий, якісно вищий ступінь розвитку. У фінансовому оздоровленні підприємства через проходження ним стадії фінансової кризи проявляється творча функція останньої. Руйнівні наслідки негативної фінансової рівноваги теж направлені на якісну трансформацію системи, але в напрямку її деградації.

Отже, якщо функціональна реалізація позитивної фінансової рівноваги сприяє переходу підприємства до нового, якісно вищого витка розвитку, то негативна фінансова рівновага двовалентна. Можливість виконання фінансовою

кризою творчої функції свідчить про те, що вона володіє властивістю самознищення. Виявом вищого професіоналізму та кваліфікації управлінських дій є активізація саме творчої функції фінансової кризи.

1.3. Забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві

Забезпечення постійної платоспроможності є основним завданням фінансового менеджменту. Цього можна досягти, додержуючи фінансової рівноваги в довгостроковому періоді. Фінансова рівновага передбачає, що грошо-ві надходження підприємства дорівнюють або перевищують потребу в капіталі для виконання поточних платіжних зобов'язань. У процесі фінансового аналізу застосовують різноманітні рівняння фінансової рівноваги, базову модель яких можна подати в так: (Початковий стан резервів ліквідності + виручка від реалізації + надходження від інвестиційної діяльності) = (Поточні виплати в рамках операційної діяльності + інвестиції + погашення заборгованості (основна сума, відсотки) + виплата дивідендів + кінцевий обсяг резервів) [22, с. 51].

Альтернативною може бути рівновага чистого прибутку і амортизації (Cash-Flow) та вихідних потоків, що не враховують поточні виплати в межах операційної діяльності. Ще одна базується на рівновазі мобілізованого фінансового капіталу та його використанні. Використання моделей фінансової рівноваги з метою забезпечення платоспроможності та ліквідності підприємства, що перебуває у кризі, спрямоване на збільшення вхідних грошових потоків та зменшення вихідних. Збільшення вхідних грошових потоків досягається за рахунок таких основних заходів:

- мобілізації внутрішніх резервів самофінансування;
- рефінансування дебіторської заборгованості;
- стимулювання збуту основної продукції;
- залучення додаткового акціонерного (пайового) капіталу;
- одержання нових позик.

Вихідні грошові потоки зменшуються в результаті таких основних заходів:

- зменшення поточних виплат у рамках операційної діяльності (зниження собівартості продукції);
- реструктуризації кредиторської заборгованості;
- перегляду дивідендної політики;
- заморожування інвестицій [7].

Система санаційних заходів, що ґрунтується на використанні моделей фінансової рівноваги в довгостроковому періоді, формує тактичний механізм фінансової стабілізації. Проаналізувавши наведені визначення фінансової рівноваги, можна помітити, що сутність даного поняття пов'язують переважно з грошовими потоками та фінансовою безпекою, які, безумовно, впливають на рівень фінансової рівноваги суб'єкта господарювання, однак неможуть повністю відобразити значно глибший зміст поняття «фінансова рівновага підприємства».

Сутність поняття «фінансова рівновага підприємства» не раціонально пов'язувати виключно лише з грошовими коштами, адже фінансова рівновага є важливою характеристикою фінансової ефективності господарської діяльності підприємства, основними індикаторами якої є рівень прибутковості та платоспроможності суб'єкта господарювання. Виходячи з цього, економічний зміст фінансової рівноваги підприємства доцільно визначати не лише поняттями платоспроможності, а й прибутковості, які адекватно відображають наявний рівень надходження на підприємство відповідно грошових коштів та економічних вигод. Таким чином, стан збалансованості надходження економічних вигод та притоку грошових коштів за результатами господарської діяльності свідчить про фінансову рівновагу підприємства як важливу умову підвищення його прибутковості, платоспроможності, фінансової стійкості та забезпечення стійкого економічного розвитку суб'єкта господарювання [22, с. 238-239].

Виходячи з такого підходу, можна обґрунтувати авторський підхід до визначення економічної сутності поняття «фінансова рівновага підприємства» — це такий стан ефективності його господарської діяльності, за якого досягається збалансованість надходження економічних вигод (прибутку) і притоку грошових

коштів, що дає змогу забезпечити підвищення прибутковості, платоспроможності, фінансової стійкості та сприяє економічному розвитку суб'єкта господарювання.

Досягнення фінансової рівноваги є пріоритетним завданням фінансового менеджменту, адекватне вирішення якого відбувається шляхом забезпечення ефективного функціонування ряду важливих підсистем управління: фінансовими результатами, платоспроможністю, діловою активністю, фінансовою стійкістю та безпекою промислового підприємства, що сприяє його стійкому економічному розвитку. З позицій формалізованої інтерпретації фінансової рівноваги підприємства як стану ефективності його господарської діяльності найбільш адекватно даний стан характеризує відношення показників чистого руху коштів за звітний період та фінансового результату господарської діяльності, що об'єктивно відображає наявний ступінь збалансованості надходження економічних вигод та притоку грошових коштів на підприємстві.

$$\Phi_{РП} = \frac{\text{ЧРК}}{\Phi_{Р_{гд}}} \quad (1.1)$$

де $\Phi_{РП}$ – коефіцієнт фінансової рівноваги підприємства;

ЧРК – чистий рух коштів за звітний період;

$\Phi_{Р_{гд}}$ – фінансові результати господарської діяльності підприємства.

В процесі оцінки фінансової рівноваги промислового підприємства обов'язково необхідно враховувати ту обставину, що значення показників чистого прибутку та чистого руху грошових коштів за звітний період не можуть бути тотожними, оскільки:

1) в основі визначення фінансових результатів лежить метод нарахування та відповідності доходів і витрат, тоді як розрахунок величини грошових коштів здійснюється за касовим методом;

2) сума амортизаційних відрахувань входить до складу витрат, а отже, призводить до зменшення величини фінансових результатів господарської діяльності підприємства, але не спричиняє відтоку грошових коштів суб'єкта господарювання;

3) можливе здійснення бартерних операцій, наявність дебіторської заборгованості на підприємстві [22, с. 55].

Забезпечення максимального наближення, а не ототожнення значень показників фінансового результату господарської діяльності та чистого руху коштів за звітний період є базовою основою для стійкого підвищення прибутковості, платоспроможності, фінансової стійкості, забезпечення фінансової рівноваги, що сприяє стійкому економічному розвитку промислових підприємств.

Ключовою умовою фінансової рівноваги підприємства є досягнення збалансованості між надходженням економічних вигод та притоком грошових коштів на підприємство, про що свідчить наближеність додатних значень показників чистого руху коштів за звітний період (+ ЧРК) та фінансового результату господарської діяльності підприємства (+ ФРГд).

$$\Phi_{РП} = \frac{+ЧРК}{+ФР_{гд}} \approx 1 \quad (1.2)$$

де ЧП – чистий прибуток; “+” – додатне значення показника [22, с. 56] .

Формула (1.2) характеризує збалансований стан фінансової рівноваги суб'єкта господарювання, тоді як використання формули (1.1) є більш універсальним інструментом, застосування якого дозволяє оцінити наявний (фактичний) стан фінансової рівноваги промислових підприємств з урахуванням їх рівня збалансованості надходження економічних вигод та припливу грошових коштів (табл. 1).

Таблиця 1.1

Порядок оцінки стану фінансової рівноваги промислових підприємств

Тип відношення фінансової рівноваги	Стан фінансової рівноваги	Характеристика стану фінансової рівноваги
1	2	3
$\frac{+ЧРК}{+ФР_{zd}}$	Збалансований	<p>Фінансова рівновага суб'єкта господарювання досягається завдяки збалансуванню надходження економічних вигод і притоку коштів, підвищенню рівня рентабельності та грошової результативності господарського процесу, що сприяє формуванню базових передумов для підвищення фінансової стійкості, безпеки та стійкого економічного розвитку підприємства в довгостроковому періоді. Управлінські рішення повинні бути спрямовані на оптимізацію (утримання) даного стану фінансової рівноваги підприємства.</p>

Продовження табл. 1.1

1	2	3
$\frac{-\text{ЧРК}}{+\text{ФР}_{\text{од}}}$	Нестійкий	<p>Прибуткова господарська діяльність супроводжується відпливом грошових коштів з підприємства внаслідок незбалансованості динаміки економічних вигод (надходження) та грошових коштів (відтік). Спостерігається зниження платоспроможності та нестійкість фінансової рівноваги, які можна відновити шляхом оперативної реалізації дієвих управлінських заходів, спрямованих на підвищення грошової результативності господарського процесу, рівня ліквідності, платоспроможності, раціоналізацію структури капіталу, забезпечення припливу грошових коштів, оптимальне збалансування прибутку та припливу коштів підприємства.</p>
$\frac{+\text{ЧРК}}{-\text{ФР}_{\text{од}}}$	Розбалансовані й	<p>Низька результативність (неефективність) господарського процесу є причиною збитків (вибуття економічних вигод), незначного рівня припливу грошових коштів, що свідчать про ризик втрати підприємством фінансової рівноваги внаслідок значної розбалансованості динаміки економічних вигод (вибуття) та грошових коштів (приплив). Потребує реалізації оперативних та адекватних управлінських рішень щодо зниження збитку, зростання результативності господарського процесу, забезпечення прибуткової діяльності, підвищення рентабельності, ділової активності, платоспроможності, фінансової стійкості, оптимізації та збалансування динаміки надходження економічних вигод та припливу грошових коштів.</p>
$\frac{-\text{ЧРК}}{-\text{ФР}_{\text{од}}}$	Кризовий	<p>Відображає втрату фінансової рівноваги (її відсутність) внаслідок повної розбалансованості динаміки економічних вигод (зростання збитку) та грошових коштів (відплив) як об'єктивного прояву неефективної господарської діяльності, зростання величини витрат, зниження платоспроможності та фінансової безпеки підприємства, що загрожує ризиком банкрутства. Вимагає оперативних дій менеджерів щодо реалізації адекватних заходів управління, спрямованих на оптимальну реалізацію резервів, економічного потенціалу, раціоналізацію величини витрат, оптимізацію структури балансу та капіталу, підвищення результативності господарського процесу, зниження збитку, досягнення беззбиткового обороту та забезпечення прибуткової діяльності, підвищення ділової активності, прибутковості (зниження збитковості), платоспроможності, фінансової стійкості та безпеки підприємства.</p>

Джерело: опрацьовано за результатами [4]

Запропонований підхід до оцінки стану фінансової рівноваги (табл. 1.1) є важливим методичним інструментарієм у системі управління фінансовою рівновагою промислових підприємств, використання якого дає змогу:

- 1) визначити наявний рівень збалансованості надходження економічних вигод та припливу грошових коштів на підприємстві;
- 2) комплексно оцінити фінансову результативність господарської діяльності, прибутковість, платоспроможність, фінансову стійкість суб'єкта господарювання;
- 3) оперативно визначити ключові резерви підвищення фінансової результативності господарської діяльності, досягнення фінансової рівноваги підприємства та забезпечити їх ефективну мобілізацію і реалізацію;
- 4) діагностувати реальний рівень ефективності управління фінансовою рівновагою підприємства та обґрунтувати основні напрями економічного розвитку суб'єкта господарювання;
- 5) забезпечити розробку та реалізацію адекватних заходів менеджменту щодо оптимізації стану фінансової рівноваги підприємства в системі забезпечення його стійкого економічного розвитку.

Запропоновані методичні підходи до оцінки фінансової рівноваги підприємства є важливими інструментами, використання яких менеджерами дає змогу забезпечити комплексний підхід для ефективного управління фінансовою рівновагою промислових суб'єктів господарювання як важливої та необхідної умови забезпечення їх стійкого економічного розвитку [19, с. 915-917].

Управління фінансовою рівновагою промислового підприємства є комплексним процесом, основними складовими якого є процедури управління фінансовими результатами господарської діяльності та потоками грошових коштів підприємства, які спрямовані на забезпечення стійкого підвищення ефективності господарської діяльності, рівня прибутковості, платоспроможності, фінансової стійкості та забезпечення збалансованості між надходженням економічних вигод та притоком грошових коштів на підприємстві.

Розглянемо більш детально особливості процесу управління фінансовою рівновагою промислових підприємств (рис. 1.5).

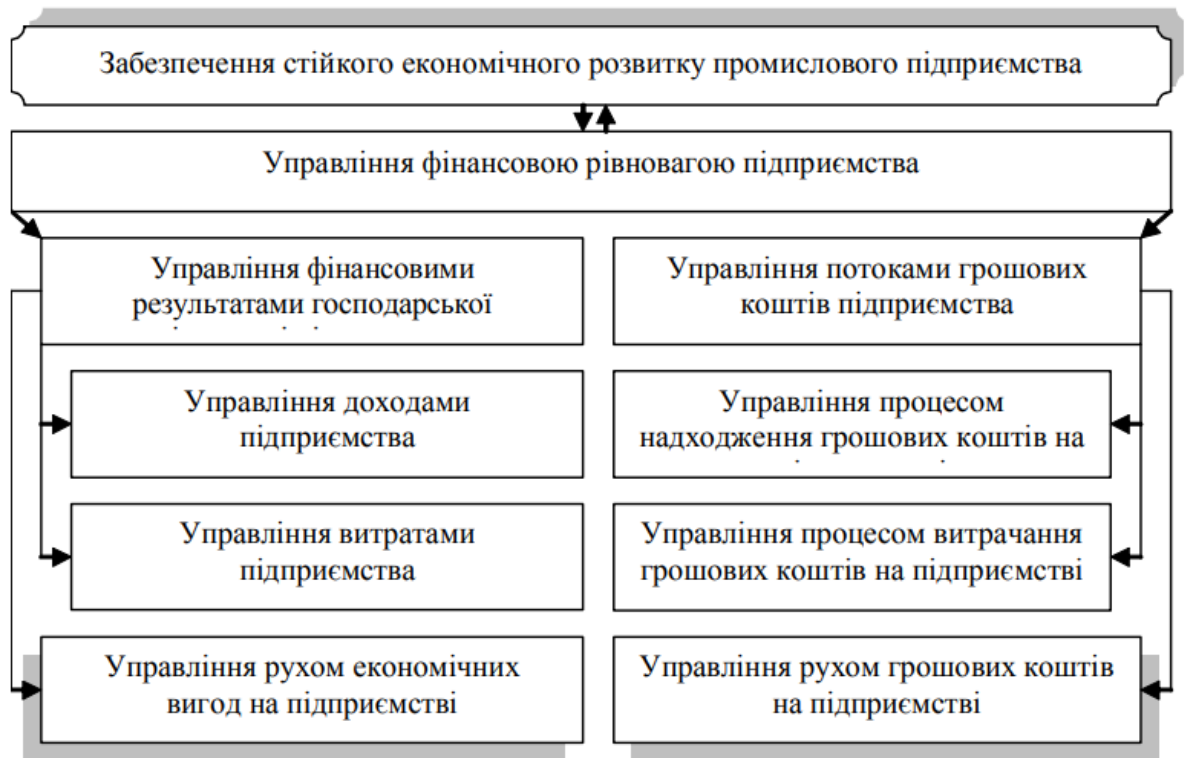


Рис.1.5 Основні засади процесу управління фінансовою рівновагою промислових підприємств

Джерело: опрацьовано за результатами [16]

Успішна реалізація менеджерами даного підходу до управління фінансовою рівновагою промислових суб'єктів господарювання є важливою передумовою для підвищення їх прибутковості, платоспроможності, забезпечення стійкого економічного розвитку в умовах зростання невизначеності та ризиків бізнес-середовища.

Узгоджене та цілеспрямоване функціонування всіх складових частин фінансового механізму забезпечення фінансової рівноваги є запорукою його ефективного функціонування як сьогодні, так і в майбутньому. Повна фінансова стабілізація досягається за умови, якщо підприємство забезпечило тривалу фінансову рівновагу, збалансування фінансових потреб підприємства та його ресурсів за видами та в часі з метою забезпечення ефективної діяльності.

Матриця фінансової стратегії використовується для вибору раціональних джерел фінансування господарської діяльності. Вибір здійснюється між власними і позиковими коштами. Найбільш поширеною матрицею є матриця, запропонована французькими вченими-практиками Франшоном та Романе. Для використання запропонованої матриці розраховуються 3 показника:

Результат господарської діяльності (РГД) - вільні грошові кошти, які утворюються на підприємстві в результаті поточної та інвестиційної діяльності:

$$\text{РГД} = \text{ВВП} - \text{МЗ} - \text{ВОП} - \text{Всоц.} + \Delta\text{ФЕП} + \text{ЧРКІД} \quad (1.3)$$

де, ВВП – це вартість виробленого продукту:

$$\text{ВВП} = \text{В} + \Delta\text{ГП} \quad (1.4)$$

де В – виручка;

$\Delta\text{ГП}$ – зміна залишків готової продукції і незавершеного виробництва в звітному періоді;

МЗ – матеріальні затрати;

ВОП – витрати на оплату праці;

Всоц – відрахування на соціальні заходи;

$\Delta\text{ФЕП}$ – це зміна фінансово-експлуатаційних потреб

ЧРКІД – це чистий рух коштів від інвестиційної діяльності.

В результаті розрахунку РГД можна приймати значення: > 0 – уповільнений режим зростання; ≈ 0 – оптимальний режим зростання; < 0 – форсований режим зростання.

Результат фінансової діяльності (РФД) – показник, що характеризує відношення керівництва підприємства до політики запозичення. РФД визначається чистими грошовими коштами від фінансової діяльності.

Значення РФД можуть бути: > 0 – розвиток; ≈ 0 – оптимізація / стабілізація; < 0 – гальмування.

Результат фінансово-господарської діяльності – комплексний показник наявності грошових коштів, що надходять з власних і позикових джерел.

На основі розрахованих показників будується графічна матриця, представлена на рис. 1.6, загальними характеристиками, якої є:

1. Над діагоналлю АВ - зона успіхів – зона позитивних значень аналітичних показників.

2. Під діагоналлю АВ - зона дефіцитів – зона негативних значень аналітичних показників.

3. По горизонталі РФД пов'язаний з ростом запозичення коштів фірмою.

4. По вертикалі РГД пов'язаний з реалізацією фірмою інвестиційного проекту (масоване інвестування коштів). Тільки цим можна пояснити перехід від позитивного РГД (прекрасна можливість почати реалізацію інвестиційного проекту) до негативного РГД (ситуація значного інвестиційного вкладення коштів) [18, с. 48-51].

Квадранти 4, 8, 5 пов'язані зі створенням ліквідних коштів фірмою (деякий надлишок оборотних коштів).

Квадранти 7, 6, 9 пов'язані зі споживанням ліквідних коштів фірмою (дефіцит оборотних коштів).

	РФД << 0	РФД \approx 0	РФД >> 0
РГД >> 0	Квадрант 1 «Батько сімейства»	Квадрант 4 «Рантьє»	Квадрант 6 «Материнське суспільства»
РГД \approx 0	Квадрант 7 «Епізодичний дефіцит»	Квадрант 2 «Стійка рівновага»	Квадрант 5 «Атака»
РГД << 0	Квадрант 9 «Криза»	Квадрант 8 «Дилема»	Квадрант 3 «Нестійка рівновага»

Рис 1.6 Матриця фінансових стратегій Франсона та Романа
Джерело: опрацьовано за результатами [18]

Кожний квадрант представленої матриці передбачає певний стан підприємства, що відображає баланс ресурсних можливостей та інвестиційних можливостей. Інтерпретація матриці залежить від особливостей галузі та підприємства, до якого вона застосовується. Незважаючи на значну кількість галузевих відмінностей, узагальнити значення співвідношення результатів фінансової та господарської діяльності по квадрантах можливо в контексті впровадження стратегії розвитку, що представлено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Показники балансу зростання по квадрантах матриці фінансових стратегій

Квадрант	Опис	Оцінка	Характеристика
1	2	3	4
1	Максимальний баланс	РФД $\ll 0$ РГД $\gg 0$	Розрив у фінансових можливостях; Ефективна операційна діяльність.
2	Стабільний баланс	РФД = 0 РГД = 0	Необхідність в підвищенні операційної активності; Доступні ресурси для фінансування.
3	Незбалансована позиція	РФД $\gg 0$ РГД $\ll 0$	Брак інвестиційних ресурсів; Стала операційна діяльність.
4	Зростання діяльності	РФД = 0 РГД $\ll 0$	Обмежена фінансова стабільність; Значні операційні витрати.
5	Межа стабільності	РФД $\gg 0$ РГД = 0	Збалансована інвестиційна діяльність; Обмежена фінансова стабільність.
6	Максимальний фінансовий потенціал розвитку	РФД $\gg 0$ РГД $\gg 0$	Значні фінансові ресурси та висока операційна ефективність.
7	Брак фінансових ресурсів	РФД $\ll 0$ РГД = 0	Недостатні прибутки від інвестицій.
8	Передкризові умови	РФД = 0 РГД $\ll 0$	Необхідність у збільшенні власного капіталу та реструктуризації інвестиційного портфелю.
9	Кризові умови	РФД $\ll 0$ РГД $\ll 0$	Низькі показники прибутковості та брак інвестицій.

Джерело: опрацьовано за результатами [9]

Пересування по клітинках матриці відображає передумови зростання підприємства в контексті сталого розвитку галузі.

Висновки до розділу 1

У першому розділі визначено сутність поняття фінансової рівноваги. Економічна сутність фінансової рівноваги підприємства полягає у тому, що це є комплексний синтезуючий індикатор, який відображає ступінь збалансованості динаміки надходження економічних вигод, що проявляються через величину фінансових результатів господарської діяльності підприємства і притоку грошових коштів як двох ключових критеріїв фінансової стабільності та стійкості підприємства, що визначають фінансову рівновагу суб'єкта господарювання.

Проаналізовано та виділено етапи та стадії формування фінансової рівноваги для обґрунтування послідовності її формування на підприємстві. Виділено стани формування фінансової рівноваги та властиві їм форми прояву.

Досягнення фінансової рівноваги є стратегічно важливим завданням у системі фінансового менеджменту промислових підприємств, успішне вирішення якого дозволяє забезпечити стале підвищення прибутковості, платоспроможності та фінансової стійкості, що сприяє економічному розвитку суб'єктів господарювання у довгостроковій перспективі.

Виділено важливий факт досягнення підприємством якісно нового стану позитивної динамічної фінансової рівноваги, що передбачає взяття фінансовим менеджментом під контроль процес використання фінансового потенціалу підприємства.

Запропоновано методичні підходи до оцінки фінансової рівноваги промислових підприємств, що є важливими інструментами для здійснення ефективного управління фінансовою рівновагою суб'єктів господарювання, що є важливою передумовою забезпечення їх стійкого економічного розвитку. Тому проблема формування ефективного системи управління фінансовою рівновагою промислових підприємств для забезпечення їх довгострокового економічного

розвитку є актуальним науковим завданням, яке характеризується високою науково-практичною цінністю його подальшого дослідження.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ВІННИЦЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА»

2.1 Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»

Приватне акціонерне товариство «Вінницька кондитерська фабрика» є структурною одиницею всесвітньо відомої Кондитерської корпорації ROSHEN і входить у п'ятірку найбільших кондитерських підприємств України.

Приватне акціонерне товариство «Вінницька кондитерська фабрика» засновано відповідно до рішення регіонального відділення Фонду державного майна України по Вінницькій області від 7 серпня 1995 року №146-П шляхом перетворення державного підприємства «Вінницька кондитерська фабрика» у відкрите акціонерне товариство відповідно до Указу Президента України «Про заходи щодо забезпечення прав громадян на використання приватизаційних майнових сертифікатів» від 26 листопада 1994р. № 699/94 [27].

З 2010 р. фабрика існує у формі ПАТ, а з 2017 – ПрАТ.

Метою діяльності ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» є одержання прибутку від здійснення виробничої, комерційної, посередницької та іншої діяльності у відповідності і на умовах, визначених чинним законодавством та Статутом.

Предметом діяльності підприємства є :

– виробництво кондитерських виробів, напівфабрикатів, інших товарів народного споживання та виробничого призначення;

– комерційна діяльність, пов'язана з придбанням сировини, матеріалів, реалізацією готової продукції та інших товарно-матеріальних цінностей, а також здійснення бартерних та лізингових операцій;

– торговельна діяльність у сфері оптової, роздрібною, комісійної торгівлі та громадського харчування щодо реалізації продовольчих і непродовольчих товарів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів;

– торговельна діяльність у сфері оптової торгівлі через оптові бази, товарні склади, склади-холодильники, склади-магазини;

– торговельна діяльність у сфері роздрібною торгівлі через власну фірмову мережу магазинів, кіосків, розкладок, виїзні торговельні точки, інші торговельні заклади тощо;

– торгово-закупівельна та торгово-посередницька діяльність у сфері торгівлі непродовольчими товарами;

– оптова торгівля сировиною, продукцією виробничо-технічного призначення;

– експорт-імпорт сировини, матеріалів, устаткування та обладнання, комплектуючих та запасних частин, робіт та послуг, товарів народного споживання продовольчих товарів, будівельних матеріалів тощо;

– виробництво та закупівля товарів широкого вжитку та спеціалізованої продукції згідно з програмами підприємства та подальша їх реалізація в Україні кордоном з оплатою в національній та іноземній валюті;

– створення мережі оптово-роздрібних підприємств торгівлі і надання послуг населенню;

– реалізація товарів широкого вжитку, надання торговельних послуг громадянам та організаціям;

– створення, оренда та експлуатація закладів громадського харчування в тому числі ресторанів, барів, піцерій;

– виконання посередницьких, комерційних, дилерських та дистриб'юторських послуг виробничого та невиробничого характеру, здійснення угод по експорту-імпорту;

- надання послуг населенню по профілю основної діяльності підприємства індивідуальними та колективними заявками;
- надання послуг автосервісу, транспортне обслуговування юридичних та фізичних осіб;
- надання транспортних, транспортно-експедиційних послуг по перевезеннях зовнішньоторговельних і транзитних вантажів;
- надання послуг з технічного обслуговування, прокату та автотранспорту;
- внутрішні та міжнародні перевезення пасажирів і вантажів повітряним, річковим, залізничним та автомобільним транспортом;
- проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт самостійно чи з залученням співвиконавців;
- здійснення інвестиційної діяльності;
- зовнішньоекономічна діяльність [27].

Фабрика спеціалізується на виробництві вафельної і желевної продукції, глазурованих шоколадно-вафельних тортів, пористих шоколадних плиток. Крім того Вінницька фабрика випускає бісквітну продукцію, карамель, шоколадно-пралінові, глазуровані та збивні цукерки із різними смаками.

На сьогоднішній день Вінницька кондитерська фабрика входить до п'ятірки найбільших кондитерських підприємств України. На сучасному потужному обладнанні випускається більше 100 найменувань кондитерських виробів, а загальний обсяг виробництва складає більше 100 тис. тонн у рік.

Український ринок кондитерських виробів завершив етап свого формування і знаходиться в стані жорсткої конкурентної протидії. Утримання і заохочення нових споживачів можливе за рахунок новинок продукції, рекламної та маркетингової політики, пошуку нових ринків збуту (переважно за рахунок експорту), а також – освоєння виробництва некондитерської продукції (снеки, кава і т.д.). ведучі українські кондитерські компанії планують закріпити свої лідируючі позиції за рахунок експорту продукції в Росію, Грузію, Казахстан, Вірменію, Азербайджан, Балтику, Молдову та інші країни.

Зараз на ринку кондитерських виробів працюють близько 800 підприємств. Із них 28 вважаються великими.

Для компанії «ROSHEN» постачальниками є: швейцарська компанія Taloca -какао-боби; ТМ «NEMIROFF», ТМ «Златогор», ТМ «Французький бульвар», ТМ «ВінЛюкс», «Бюро Вин», Одеський вино-коньячний завод–виробники і постачальники алкогольної продукції; Bears (Київ), «Етол-Україна» (Борислав Львівської обл), «Есаром-Україна» (Харків), «Лев» (Дніпропетровськ), «Аромат» (Хмельницький; дочірнє підприємство Санкт-Петербурзького комбінату)– харчові добавки (ароматизатори); «Світ Юніон» (Київ), «Авіс» (Макиївка) [27].

Управління ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» здійснюють наступні ланки: (рис. 2.1).

Загальні збори акціонерів є вищим органом товариства.

Спостережна Рада є органом товариства, який представляє акціонерів період між Загальними зборами акціонерів, контролює і регулює діяльність: виконавчого органу товариства - Директора.

Контроль за фінансово-господарською діяльністю товариства здійснює Ревізійна комісія товариства.

Президент товариства репрезентує товариство в усіх українських іноземних установах, закладах і організаціях.



Рис. 2.1 Структура управління ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»

Джерело: власна розробка автора

Дана структура об'єднує в собі переваги лінійної і функціональної структур. В структурі ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» при лінійному керівництві на кожному рівні управління створюються спеціалізовані підрозділи, які мають визначені права по відношенню до нижчестоячих ланок (рис. 2.2).



Рис. 2.2. Організаційна структура ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»

Джерело: опрацьовано за результатами [27]

Головною метою діяльності ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» є сприяння розвитку економіки України для стабілізації економічної ситуації і насичення споживчого ринку необхідними товарами, впровадження прогресивних технологій, залучення капіталовкладень для розвитку перспективних напрямків і отримання максимального прибутку, що напрувається на розширення виробничих можливостей товариства, укріплення його матеріальної бази та розвиток діяльності, задоволення матеріальних та інших потреб засновників та трудового колективу .

2.2. Аналіз майнового стану, оцінка показників ліквідності та фінансової стійкості ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»

В таблиці 2.1 проаналізовано майнових стан ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика».

Таблиця 2.1

Показники оцінки майнового стану та фінансових результатів ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» за 2015-2019 рр.

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	Темп приросту, %				
						2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2019/ 2015
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Власний капітал, тис грн	1618254	1933951	4004574	4007545	4011140	19,51	107,07	0,07	0,09	147,87
Оборотні активи, тис грн	226725	718015	331198	216217	307646	216,69	-53,87	-34,72	42,29	35,69
Валовий прибуток, тис грн	129155	209613	193430	64810	60285	62,30	-7,72	-66,49	-6,98	-53,32
Залучений капітал, тис грн	1692557	1611916	141571	327512	177409	-4,76	-91,22	131,34	-45,83	-89,52
Необоротні активи, тис грн	3084086	2823765	3777494	4081259	3826057	-8,44	33,78	8,04	-6,25	24,06

Фінансовий результат від операційної діяльності. тис грн	145241	48560	-10144	3624	13093	-66,57	-120,89	-135,73	261,29	-90,99
--	--------	-------	--------	------	-------	--------	---------	---------	--------	--------

Продовження табл. 2.1

Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування,	137964	66666	-10144	3624	13091	-51,68	-115,22	-135,73	261,23	-90,51
Чистий прибуток, тис.грн	109983	47486	51783	2971	3595	-56,82	9,05	-94,26	21,00	-96,73

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Виходячи з даних в таблиці 2.1 можна зробити висновок, що в порівнянні з 2015 роком в 2019 році власний капітал підприємства зріс на 147,87 %, оборотні та необоротні активи зросли на 35,69 % та 24,06 % відповідно. Проте, чистий прибуток підприємства у 2019 році відносно 2015 року зменшився на 96,73 %.

В 2017 та 2018 роках спостерігався значний спад по всім показникам, однак у 2019 році спостерігається позитивна тенденція.

Таблиця 2.2

Показники оцінки майнового стану ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» за 2015-2019 рр.

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення, +/-				
						2016/	2017/	2018/	2019/	2019/
						2015	2016	2017	2018	2015
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,15	0,15	0,15	0,18	0,23	0	0	0,03	0,05	0,09
Частка оборотних виробничих засобів в обігових коштах	0,36	0,11	0,04	0,13	0,29	-0,25	-0,08	0,1	0,16	-0,07
Частка основних засобів в активах	0,62	0,8	0,91	0,91	0,91	0,18	0,11	0,03	-0,03	0,29
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,14	0,27	0,25	0,11	0,01	0,13	-0,02	-0,15	-0,11	-0,15

Коефіцієнт мобільності активів	0,07	0,25	0,09	0,05	0,08	0,18	-0,17	-0,03	0,03	0,01
--------------------------------	------	------	------	------	------	------	-------	-------	------	------

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

З таблиці 2.2 можна зробити висновок, що коефіцієнт зносу основних засобів, який вказує на рівень фізичного та морального зносу основних засобів має тенденцію до збільшення, що свідчить про неінтенсифікацію процесів оновлення необоротних виробничих активів, що не підвищує конкурентоспроможність підприємства. Також спостерігається збільшення частки основних засобів в активах та частка оборотних виробничих запасів в обігових коштах за період з 2015 по 2019 рр.

Для одержання певної кількості основних, найінформативніших параметрів, які дають об'єктивну та точну картину фінансово-господарського стану підприємства потрібно провести оцінювання основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства.

Таблиця 2.3

Аналіз показників платоспроможності та ліквідності

Показник	Норматив	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення від нормативу				
							2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2 – 0,35	0,004	0,005	0,001	0,000	0,001	-0,20	-0,19	-0,20	-0,20	-0,20
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,8 – 1	0,45	3,44	0,54	1,81	2,08	-0,35	2,64	-0,26	1,01	1,28
3. Коефіцієнт поточної ліквідності	1,5 – 2	0,48	3,96	0,77	2,24	3,13	-1,02	2,46	-0,73	0,74	1,63
4. Коефіцієнт критичної ліквідності	0,8 – 1	0,43	2,91	0,32	1,40	1,06	-0,37	2,11	-0,48	0,60	0,26

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Виходячи з таблиці 2.3 можна зробити висновок, що показники ліквідності підприємства протягом досліджуваного періоду мають значне відхилення від нормативів, що свідчить про незадовільний фінансовий стан підприємства у 2015 та 2017 роках.

За коефіцієнтом абсолютної ліквідності, який значно менше нормативного значення не можна відразу робити негативні висновки про можливість підприємства негайно погасити свої борги, тому що мало ймовірно, щоб всі кредитори підприємства одночасно пред'явили б йому свої вимоги.

Таблиця 2.4

Аналіз показників рентабельності, %

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення				
						2016-2015	2017-2016	2018-2017	2019-2018	2019-2015
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Рентабельність активів	0,42	0,40	0,02	0,03	0,03	-0,01	-0,38	0,00	0,01	-0,38
Рентабельність власного капіталу	0,80	0,52	0,02	0,03	0,03	-0,28	-0,50	0,00	0,00	-0,77
Валова рентабельність продажів	5,74	1,84	1,61	1,58	1,60	-3,89	-0,24	-0,03	0,02	-4,14
Валова рентабельність виробництва	8,04	2,03	1,75	1,71	1,73	-6,01	-0,28	-0,03	0,02	-6,31

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Валова рентабельність продажів за досліджуваний період послідовно знижується. Це свідчить про зниження ефективності продажу продукції. Політика продажу підприємства не є ефективною. Валова рентабельність виробництва знижується від 8,04 % у 2015 році до 1,73 % у 2019 році. Це свідчить про зниження ефективності виробництва. Інвестування коштів у підприємство для

власників є неефективним. Рентабельність власного капіталу у 2015 році становить 0,80 % , у 2017 році становить 0,02 %, а в 2019 році становить 0,03 %.

Таблиця 2.5

Аналіз ділової активності підприємства (щодо використання активів)

Показник	2018 р.	2019 р.	Відхилення (+/-)
1	2	3	4
Коефіцієнт загальної оборотності капіталу (K_{oA}), оборотів	0,23	0,30	0,07
Період обороту загального капіталу (T_{oA}), днів	1580,39	1205,09	-375,30
Коефіцієнт оборотності оборотних (мобільних) засобів (K_{omz}), оборотів	0,87	1,15	0,28
Тривалість одного обороту оборотних засобів (T_{omz}), днів	412,80	311,72	-101,08
Коефіцієнт оборотності виробничих і товарних запасів (K_{oz}), оборотів	3,46	4,29	0,83
Тривалість одного обороту виробничих і товарних запасів (D_{oz}), днів	104,14	83,94	-20,20
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (K_{odz}), оборотів	1,14	1,54	0,40
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості (T_{odz}), днів	316,10	233,60	-82,49
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (K_{okz}), оборотів	4,20	10,23	6,04
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості (T_{okz}), днів	85,78	35,18	-50,61
Коефіцієнт оборотності грошових коштів (K_{okk}),	3,49	4,62	1,13
Тривалість одного обороту грошових коштів (T_{okk}), днів	103,20	77,93	-25,27
Виробничий цикл	104,14	83,94	-20,20
Фондовіддача (F_v)	0,12	0,16	0,04
Період фінансового циклу	334,45	282,37	-52,08
Період операційного циклу	420,23	317,55	-102,69

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

З таблиці випливає, що протягом звітної періоду спостерігається покращення за всіма показниками ділової активності підприємства, хоча воно є незначним. Коефіцієнт загального обертання капіталу не перевищує 1, тобто можна говорити про недостатню інтенсивність обертання майна в доході.

Підприємство має збільшення показника оборотності грошових коштів, фактично, збільшення значення показника говорить про те, що компанії необхідно менше ресурсів для того, щоб підтримувати поточний рівень активності. Це веде до вивільнення частини фінансових ресурсів, які можуть бути спрямовані на інтенсифікацію поточної діяльності.

Негативним явищем можна назвати низьку швидкість обертання запасів підприємства, причиною чого є повільна реалізація товарів і готової продукції. Збільшення фондівіддачі є свідченням покращення ділової активності. Протягом досліджуваного періоду спостерігається зменшення періоду фінансового та операційного циклів, це вважається позитивною тенденцією. Чим менше триває фінансовий цикл, тим менше зовнішнього фінансування необхідно для формування оборотного капіталу. Зменшення фінансового циклу зменшує потребу в оборотному капіталі. Це позитивно позначається на ліквідності, рентабельності операційної діяльності, дозволяє домагатися зростання обсягів виробництва за рахунок використання меншого обсягу активів. Значення показника фінансового циклу вище нуля, це говорить про покращення ліквідності.

Отже, можна зробити висновок, що протягом звітної періоду ділова активність підприємства в розрізі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності зросла, хоча зростання є незначним.

Проаналізуємо показники фінансового стану ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика». З таблиці 2.6 видно, що коефіцієнт фінансової стійкості, нормативне значення якого 0,7 - 0,9, у 2018 та 2019 роках мав значення наближене до нормативного 0,98 та 0,94 відповідно. Значення коефіцієнта фінансової стабільності вище 1,5 може означати наявність додаткових резервів підвищення ефективності за рахунок залучення позикових коштів, у 2018 та 2019 роках значення перевищує нормативне.

Таблиця 2.6

Аналіз показників структури капіталу

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення, +/-				
						2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2019/ 2015
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Коефіцієнт фінансової стійкості (Кфс)	0,08	0,53	0,58	0,98	0,94	0,45	0,05	0,40	-0,04	0,86
Коефіцієнт фінансової стабільності (Кфст)	0,04	0,96	1,20	28,29	12,24	0,91	0,24	27,09	-16,05	12,19
Коефіцієнт фінансової незалежності (Кавт)	0,03	0,49	0,55	0,97	0,92	0,46	0,06	0,42	-0,04	0,89
Коефіцієнт фінансової залежності (Кфз)	33,24	2,05	1,83	1,04	1,08	-31,20	-0,21	-0,80	0,05	-32,16
Коефіцієнт фінансового ризику (Кфр)	23,19	1,05	0,83	0,04	0,08	-22,14	-0,21	-0,80	0,05	-23,11

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Коефіцієнт фінансової незалежності з 2017 року перевищує нормативне значення 0,5, а потенціал для зростання компанії, збільшення частки ринку, збільшення обсягу продажів, підвищення ефективності роботи за рахунок залучення додаткових коштів є, то доцільно залучати додаткові позикові кошти. Коефіцієнт фінансової залежності з 2016 року менше нормативного значення 2. Для підвищення значення необхідно, як очевидно, залучати додаткові позикові кошти кредитних організацій, банків, інших підприємств і т.д. Це дозволить активізувати виробничу і збутову діяльність, що призведе до збільшення фінансового результату роботи компанії або дозволить досягти інших цілей. Рекомендоване значення коефіцієнта фінансового ризику ≤ 1 .

Таблиця 2.7

Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» за період з 2015 по 2019 рр.

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення +/-				
						2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2019/ 2015
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Власний оборотний капітал (ВОК)	-2105657	-1465832	-889814	227080	-73714	639825	576018	1116894	-300794	2031943
Робочий капітал (РК)	-1385593	-1332736	-768066	247646	-65477	52857	564670	1015712	-313123	1320116
Загальна сума джерел фінансування запасів і витрат (Кзаг)	-695974	-476771	158704	284578	189136	219203	635475	125874	-95442	885110
Надлишок або нестача власних оборотних коштів	-2194432	-1742544	-1657944	-148148	-353449	451888	84600	1509796	-205301	1840983
Надлишок або нестача робочого капіталу	-1474368	-1609448	-1536196	-127582	-345212	-135080	73252	1408614	-217630	1129156
Надлишок або нестача загальної величини джерел фінансування запасів і витрат	-784749	-753483	-609426	-90650	-90599	31266	144057	518776	51	694150
Тип фінансової стійкості	нестійкий	нестійкий	нестійкий	нестійкий	нестійкий					

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Зазначений коефіцієнт є узагальнюючим при аналізі фінансової стійкості підприємства. Зростання його значення свідчить про посилення залежності підприємства від позикових коштів і, відповідно, зниженні його фінансової стійкості, в нашому випадку коефіцієнт має тенденцію до зниження, що означає підвищення фінансової стійкості підприємства, та зниження залежності підприємства від позикових коштів.

З таблиці 2.7 можна зробити наступні висновки. У фінансуванні запасів та витрат операційної діяльності підприємства беруть участь як власні так і позикові кошти. Підприємство має власний оборотний капітал, величина якого протягом звітного періоду має від'ємне значення, що є негативним явищем. Від'ємне значення показника свідчить, що власний капітал і кошти, залучені на довгостроковій основі, спрямовані на фінансування необоротних засобів, тому для фінансування оборотних активів необхідно звертатися до позичкових джерел фінансування. Це веде до зниження фінансової стійкості.

Наявність робочого капіталу свідчить про те, що у фінансуванні основної діяльності підприємства беруть участь довгострокові зобов'язання. Зменшення робочого капіталу протягом звітного періоду є свідченням збільшення операційних ризиків на підприємстві. Від'ємне значення робочого капіталу означає, що вся вартість оборотних активів і, навіть частина необоротних активів, фінансується за рахунок поточних зобов'язань.

Для покращення ситуації на краще підприємствам доцільно підвищувати в складі капіталу підприємства частку власного капіталу, застосовувати нормування оборотних активів і здійснювати моніторинг дотримання розроблених норм, оптимізувати величину запасів, проводити роботу зі своєчасного погашення дебіторської заборгованості, покращувати фінансові результати підприємств та проводити роботу з прискорення оборотності оборотних активів.

Таблиця 2.8

Аналіз відносних показників фінансової стійкості ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» за період з 2015 по 2019 рр.

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення, +/-				
						2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2019/ 2015
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Коефіцієнт інвестування (Кінв)	-0,75	0,41	0,82	0,82	0,79	1,17	0,41	0,00	-0,04	1,54
Індекс постійного активу (Іпа)	32,30	1,91	1,46	0,94	1,02	-30,40	-0,45	-0,52	0,08	-31,28
Індекс постійного активу ¹ (Іпа ¹)	12,18	1,76	1,37	0,93	1,01	-10,42	-0,39	-0,44	0,08	-11,18
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу (Кман)	-31,30	-0,91	-0,46	0,06	-0,02	30,40	0,45	0,52	-0,08	31,28
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу (Кмрк)	-0,91	-0,42	-0,22	0,06	-0,02	0,49	0,19	0,29	-0,08	0,90
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними джерелами (Кмз)	-82,75	-29,32	-17,76	5,16	-1,16	53,43	11,57	22,91	-6,32	81,59
Коефіцієнт покриття запасів робочим капіталом (Кпз)	-54,45	-26,66	-15,33	5,62	-1,03	27,79	11,34	20,95	-6,66	53,42
Коефіцієнт стабільності структури оборотних активів (Кзвок)	-33,25	-6,47	-1,24	0,69	-0,34	26,78	5,23	1,92	-1,03	32,91
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів робочим капіталом (Кзрк)	-21,88	-5,88	-1,07	0,75	-0,30	16,00	4,81	1,82	-1,05	21,58

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

З таблиці 2.8 можна зробити висновок, що коефіцієнт інвестування наближений до 1, що вказує на достатність власного капіталу для покриття необоротних активів і участі власного капіталу у формуванні оборотних активів. Значення індексів постійного активу вказують на відсутність поточних зобов'язань у фінансуванні активів з повільною віддачею.

Значення коефіцієнтів маневреності власного оборотного і робочого капіталу вказують як на нестачу власного оборотного капіталу, так і на нестачу робочого капіталу у фінансуванні активів, тобто недостатню фінансову стійкість, тобто підприємство не має змоги вільно маневрувати цими коштами.

Таблиця 2.9

Аналіз інтегрального показника фінансової стійкості ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» за період з 2015 по 2019 рр.

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення, +/-				
						2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2019/ 2015
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Коефіцієнт фінансової незалежності (Кавт)	0,03	0,49	0,55	0,97	0,92	0,46	0,06	0,42	-0,05	0,89
Коефіцієнт маневреності ВОК (Кман)	-0,91	-0,42	-0,22	-0,06	-0,02	0,49	0,20	0,16	0,04	0,89
Коефіцієнт стабільності структури оборотних активів (Кзвок)	-33,25	-6,47	-1,24	-0,69	-0,34	26,78	5,23	0,55	0,35	32,91
Коефіцієнт фінансової стійкості (Кфс)	0,08	0,53	0,58	0,98	0,94	0,45	0,05	0,40	-0,04	0,86
Інтегральний показник фінансової стійкості (J)	0,07	0,71	0,09	0,04	0,01	0,63	-0,62	-0,05	-0,03	-0,07

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

З таблиці 2.9 видно, що значення інтегрального коефіцієнта фінансової стійкості підприємства протягом періоду має тенденцію до зменшення.

Коефіцієнт фінансової незалежності збільшився з 0,03 в 2015 році до 0,92 в 2019 році. Коефіцієнт фінансової стійкості також збільшився з 0,08 у 2015 році до 0,94 у 2019 році, проте показники маневреності власного оборотного капіталу та структури оборотних активів залишаються від'ємним протягом всього досліджуваного періоду.

Причиною негативної динаміки інтегрального коефіцієнта є негативна динаміка та від'ємні значення протягом періоду коефіцієнта стабільності структури оборотних активів та коефіцієнта маневреності ВОК.

Поряд із коефіцієнтним методом аналізу фінансової стійкості підприємства використовується інтегральний метод. Інтегральний підхід дає змогу дати інтегральну оцінку рівню фінансової стійкості. Показники фінансової стійкості за цього підходу характеризують стан і структуру активів підприємства та забезпеченість їх джерелами покриття.

Цей підхід цікавий тим, що на відміну від усіх охарактеризованих вище, у процесі його здійснення кожний з показників розглядається у взаємозв'язку з іншими показниками. Крім того, для загальної оцінки фінансового стану за цим підходом використовують узагальнюючий показник зміни фінансової стійкості підприємства:

$$\Phi_C = \frac{(1 + 2K_{дп} + 3Z_{вок} + 1 + K_{зк} + K_{рв} + K_{па})_1}{(1 + 2K_{дп} + 3Z_{вок} + 1 + K_{зк} + K_{рв} + K_{па})_0} - 1, \quad (2.1)$$

де $K_{дп}$ — коефіцієнт довгострокового залучення коштів у звітному та попередньому періодах;

$Z_{вок}$ — коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними оборотними коштами у звітному та попередньому періодах;

$K_{зк}$ — коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів у звітному та попередньому періодах;

$K_{рв}$ — коефіцієнт реальної вартості майна;

$K_{па}$ — коефіцієнт постійного активу.

Таблиця 2.10

Характеристика показників фінансової стійкості ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» визначених за інтегральним підходом

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення, +/-				
						2016/	2017/	2018/	2019/	2019/
						2015	2016	2017	2018	2015
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів (Кдп)	0,0611	0,0143	0,0113	0,0098	0,0065	-0,0468	-0,0030	-0,0015	-0,0033	-0,1079
Коефіцієнт покриття матеріальних запасів власними оборотними коштами (Звок)	0,0694	0,1194	0,2503	0,1606	0,2234	0,0500	0,1308	-0,0897	0,0628	-0,0194
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів (Кзк)	0,8335	0,0354	0,0817	0,0442	0,0234	-0,7981	0,0464	-0,0375	-0,0208	-1,6316
Коефіцієнт реальної вартості майна (Крв)	0,0136	0,0109	0,0156	0,0143	0,0173	-0,0026	0,0047	-0,0014	0,0031	-0,0162
Індекс постійного активу (Кпа)	79,6354	91,1086	94,1455	91,3456	92,3220	11,4732	3,0369	-2,7998	0,9763	-68,1622
Узагальнюючий показник зміни фінансової стійкості підприємства	-	0,1286	0,0344	-0,0304	0,0108	0,1286	-0,0941	-0,0648	0,0412	0,1286

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Визначення фінансової стійкості підприємств відноситься до числа найбільш важливих економічних проблем, оскільки недостатня фінансова стійкість може призвести до відсутності у підприємства коштів для розвитку виробництва, їх неплатоспроможності і, в кінцевому підсумку, до банкрутства, а «надмірна» стійкість буде гальмувати розвиток, збільшувати витрати підприємства надлишковими запасами і резервами. Для оцінки фінансової стійкості підприємства необхідний аналіз його фінансового стану.

Критерії оцінки цього показника такі: якщо $F_c > 0$, то це свідчить про збільшення фінансової стійкості підприємства; якщо $F_c < 0$, то це свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства.

На підставі обчислення інтегральних показників фінансової стійкості, наведених у таблиці 2.10, отримано наступні показники: F_c у 2016 та 2017 році = 0,1286 та 0,0344 відповідно; F_c у 2018 році = -0,004, F_c у 2019 році = 0,1286.

Тобто, протягом 2016-2017 та 2019 років інтегральний показник зміни фінансової стійкості має додатне значення, що свідчить про фінансову стійкість фабрики. Однак, маємо погіршення значення показника у 2018 році, що свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства. Варто зробити висновок, що ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» є фінансово стійким, однак щоб утримувати свою фінансову стійкість на відповідному рівні необхідно:

1. Забезпечувати баланс між власними і позиковими коштами. Для вирішення цієї проблеми необхідно розрахувати умову фінансової рівноваги, яка має бути нормативною базою для управління фінансовою стійкістю підприємства і його платоспроможністю в часі, не дозволяти підприємству збільшувати позикові кошти і нераціонально використовувати вже накопичені основні засоби. Ця рівновага також накладає певні обмеження на обсяг зобов'язань підприємства перед працівниками, кредиторами, бюджетом, інвесторами і банками.

2. Забезпечувати прибутковість діяльності. Основою стійкого фінансового стану підприємства в довгостроковому періоді є обсяг отриманого прибутку. Ефективним, хоч і нетривалим засобом оптимізації фінансового стану є також раціональне розпорядження чистим прибутком.

3. Оптимізувати обсяги товарно-матеріальних запасів, обсяги і структуру дебіторської заборгованості, скоротити тривалість виробничого, операційного та фінансового циклів. Для забезпечення стійкого фінансового стану підприємству необхідно постійно здійснювати контроль і вживати адекватні заходи щодо формування і використання фінансових ресурсів з врахуванням стратегічних і тактичних завдань його діяльності на ринку.

2.3. Аналіз імовірності розвитку кризових явищ на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»

Аналіз імовірності розвитку кризових явищ на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» було здійснено за допомогою п'яти моделей діагностики банкрутства: Альтмана, Спрінгейта, універсальної дискримінантної функції, модель Сайфуліна-Кадикова та R-модель.

Таблиця 2.11

Модель Альтмана

№ фактору	Показник	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7
X1	робочий капітал/активи	-0,4	-0,22	0,06	-0,02	0,04
X2	нерозподілений прибуток / активи	0,17	0,18	0,16	0,16	0,16
X3	ЕВІТ / активи	0,04	0,02	0	0	0
X4	Власний капітал/ позиковий капітал	0,96	1,2	28,29	12,24	22,61
X5	чистий дохід / активи	0,03	0,01	0,01	0	0
Z =		0,49	0,78	17,28	7,55	13,85

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Виходячи з результатів таблиці 2.11 можна зробити висновок, що $Z > 2,9$ протягом 2017-2019 рр., а це означає зону фінансової стабільності. Так звану «зелену» зону. В 2015-2016 рр. підприємство знаходилось в «червоній» зоні і існувала ймовірність банкрутства. Перевагою цієї моделі оцінки ймовірності

настання банкрутства є її простота розрахунку, а недоліком, як наслідок, обмежена кількість показників, що використовуються для розрахунку. Модель розроблена виключно для підприємств США та повністю не враховує вітчизняні економічні умови.

Перевагами моделі Спрінгейта є те, що у цілому похибка прогнозування не перевищує 10 %; також не враховується ринкова капіталізація підприємств (не обмежується акціонерними товариствами). Все ж модель Спрінгейта має суттєві недоліки: показники точності прогнозування зменшуються з часом.

Таблиця 2.12

Модель Спрінгейта

Фактор	Показник	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7
A	Робочий капітал / Активи	0,5454	0,9659	0,9245	0,9576	0,9771
B	Прибуток до сплати податків та процентів / Активи	0,0188	-0,0024	0,0008	0,0031	0,0037
C	Прибуток до сплати податків / Короткострокова заборгованість	0,0449	-0,1214	0,0129	0,0951	0,2217
D	Обсяг продажу / Активи	0,1902	0,1696	0,1732	0,2181	0,2919
Z=		0,73	0,98	1,03	1,15	1,28

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Якщо для підприємства критерій $Z < 0,862$, то підприємство – потенційний банкрут, якщо $Z > 2,451$, то загроза банкрутства мінімальна і підприємство є фінансово надійним. Отже, за моделлю Спрінгейта підприємство є потенційним банкрутом у 2015 році, а з 2016 року показник Z знаходиться між мінімальним та максимальним значенням, за рахунок чого підприємство не можна назвати фінансово надійним, проте і банкрутство йому не загрожує. Українськими підприємствами модель Спрінгейта може використовуватись як додаткова, оскільки вона не враховує фактори неекономічного характеру.

Таблиця 2.13

Універсальна дискримінантна функція

Фактор	Показник	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7
X1	Cash flow / зобов'язання	0,07	0,04	-3,42	0,72	0,59
X2	валюта балансу / зобов'язання	1,96	2,20	29,29	13,24	23,61
X3	Прибуток / валюта балансу	0,03	0,01	0,01	0,00	0,00
X4	Прибуток / чистий дохід	0,17	0,07	0,07	0,00	0,00
X5	Виробничі запаси / чистий дохід	0,04	0,04	0,06	0,08	0,06
X6	Чистий дохід / валюта балансу	0,19	0,19	0,17	0,17	0,22
Z =		1,49	0,75	-2,25	2,20	2,85

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Отримані результати після обрахунків можна інтерпретувати так:

$Z > 2$ у 2018 і 2019 роках, отже підприємство вважається фінансово стійким і йому не загрожує банкрутство;

$1 < Z < 2$ – у 2015 році, отже фінансова рівновага була порушена

$0 < Z < 1$ – у 2016 році, підприємству загрозувало банкрутство; $Z < 0$ – у 2017 році підприємство було напівбанкрутом, проте у 2018 та 2019 роках змогло провести антикризову політику, подолати зону банкрутства і стати фінансово стійким. Однією з найвідоміших є модель Сайфуліна-Кадикова.

Оцінка рівня фінансового стану в цій моделі здійснюється за рейтинговим числом:

$$R = 2K_{звк} + 0,1K_{пл} + 0,08K_i + 0,45K_M + K_{вк} \quad (2.2)$$

де $K_{звк}$ - коефіцієнт забезпеченості власним капіталом ($K_{звк} \geq 0,1$);

$K_{пл}$ - коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{пл} \geq 2$);

K_i - інтенсивність обігу капіталу, що авансується, яка характеризує обсяг реалізованої продукції, що припадає на одну грошову одиницю вкладених у діяльність підприємства ($K_i \geq 2,5$);

K_m - коефіцієнт менеджменту, характеризується відношенням прибутку від реалізації до величини виручки від реалізації;

K_{BK} - рентабельність власного капіталу - відношення загального прибутку до власного капіталу ($K_{BK} \geq 0,2$).

Якщо рейтингове число $R > 1$, то підприємство знаходиться у задовільному стані; $R < 1$, то це характеризує стан підприємства як незадовільний [14, с. 53-54].

Таблиця 2.14

Модель ймовірності банкрутства Сайфуліна-Кадикова

Показник	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт забезпеченості власним капіталом	0,98	0,75	0,84	0,81	0,95
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,04	0,15	0,48	3,96	0,77
Інтенсивність обсягу капіталу, що інвестується	1,05	0,45	0,64	0,98	1,01
Коефіцієнт менеджменту	0,45	0,33	0,17	0,37	0,78
Рентабельність власного капіталу	0,0345	0,0129	0,0007	0,0009	0,0011
Рейтингове число	2,28	1,71	1,86	2,26	2,41

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Отже, виходячи з даних таблиці 2.14 рейтингове число $R > 1$, це характеризує стан підприємства як задовільний. Проте ця модель не дозволяє оцінити причини потрапляння підприємства “в зону неплатоспроможності”; нормативний зміст коефіцієнтів, що використовуються для рейтингової оцінки, не враховують

галузевих особливостей підприємств; результати оцінювання залежать від досвіду і кваліфікації аналітика; значення вагових коефіцієнтів незбалансовані, однак вона проста у розрахунку.

Вченими Іркутської державної економічної академії запропонована чотирьохфакторна модель прогнозу ризику банкрутства (R - модель), яка має наступний вигляд:

$$R = 8,38 K_1 + K_2 + 0,054K_3 + 0,63K_4 \quad (2.3)$$

де K_1 - оборотний капітал / активи;

K_2 - чистий прибуток / власний капітал;

K_3 - виручка від реалізації / активи;

K_4 - чистий прибуток / інтервальні витрати.

Ймовірність банкрутства підприємства відповідності із значенням моделі R визначається за допомогою розробленої шкали граничних значень (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Загальна оцінка ймовірності банкрутства підприємства за R-моделлю

Значення R (коефіцієнту ймовірності банкрутства)	Ймовірність банкрутства, %
1	2
Менше 0	Максимальна (90 - 100)
0 - 0,18	Висока (60 - 80)
0,18 - 0,32	Середня (35 - 50)
0,32 - 0,42	Низька (15 - 20)
Більше 0,42	Мінімальна (до 10)

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

У таблиці 2.16 представлені результати розрахунку показників R - моделі на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика».

Таблиця 2.16

Оцінка ймовірності банкрутства R - моделі на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»

Показник	2015	2016	2017	2018	2019
K ₁ - оборотний капітал / активи;	0,2025	0,0799	0,0499	0,0734	0,0515
K ₂ - чистий прибуток / власний капітал;	0,0246	0,0129	0,0007	0,0009	0,0041
K ₃ - виручка від реалізації / активи;	0,1902	0,1696	0,1732	0,2181	0,2919
K ₄ - чистий прибуток / інтервальні витрати.	0,5091	0,2942	0,0323	0,0493	0,0485
R - модель	2,08	0,91	0,45	0,66	0,48

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Виходячи з даних таблиці 2.15, можна зробити висновок, що ймовірність банкрутства на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» за чотирьохфакторною моделлю прогнозу ризику банкрутства (R - моделлю), розробленою вченими Іркутської державної економічної академії, мінімальна (до 10%), так як R складає більше 0,42. Отримані результати аналізу ймовірності кризових явищ на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» представлено в таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

Аналіз ймовірності кризових явищ на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»

Показник	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6
Модель Альтмана					
Z=	0,78	17,28	7,55	13,85	25,92
Z > 2,9	"червона зона", ймовірність банкрутства	"зелена" зона, зона фінансової стабільності			

Продовження табл.2.17

1	2	3	4	5	6
Модель Спрінгейта					
Z=	0,73	0,98	1,03	1,15	1,28
0,862 < Z < 2,451	висока	низька імовірність банкрутства			
Універсальна дискримінантна модель					
Z=	0,75	-2,25	2,2	2,85	3,57
Z > 2	загроза банкрутства	підприємство напівбанкрут	фінансово стійке підприємство, відсутня імовірність банкрутства		
Модель Сайфуліна-Кадикова					
Рейтинг	2,28	1,71	1,86	2,26	2,41
R > 1	Задовільний стан підприємства	Задовільний стан підприємства	Задовільний стан підприємства	Задовільний стан підприємства	Задовільний стан підприємства
R-модель					
R - модель	2,08	0,91	0,45	0,66	0,48
R більше 0,42	Низька ймовірність банкрутства	Мінімальна ймовірність банкрутства	Мінімальна ймовірність банкрутства	Мінімальна ймовірність банкрутства	Мінімальна ймовірність банкрутства

Джерело: власна розробка автора

Отже, одна з п'яти моделей аналізу імовірності розвитку кризових явищ на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика», а саме модель Сайфуліна-Кадикова показала високу ймовірність банкрутства на підприємстві та незадовільний стан, натомість універсальна дискримінантна функція, модель Альтмана та R-модель показали стійкий фінансовий стан, а модель Спрінгейта мінімальну ймовірність банкрутства, або так звану «зелену зону», зону фінансової стабільності на підприємстві. Результати проведеної оцінки доводять, що на досліджуваному підприємстві доцільно застосовувати стратегічний механізм фінансової стабілізації, тобто систему заходів, що заснована на використанні моделей фінансової підтримки прискореного економічного зростання підприємства.

Висновки до розділу 2

У другому розділі досліджено загальну характеристику основної та фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика», що є структурною одиницею всесвітньо відомої Кондитерської корпорації ROSHEN і входить у п'ятірку найбільших кондитерських підприємств України. Визначено мету та предмет діяльності підприємства, головних постачальників продукції та партнерів. Розглянуто структуру управління та організаційну структуру підприємства.

Під час аналізу фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» було проаналізовано показники ліквідності, рентабельності, платоспроможності та ділової активності. Також проведено аналіз типу фінансової стійкості підприємства, який протягом досліджуваного періоду з 2015 по 2019 роки визначено як нестійкий.

Для більш точного, якісного та достовірного визначення рівня фінансової стійкості та рівноваги підприємства за моделями оцінки ймовірності банкрутства було використано п'ять моделей та проведено аналіз ймовірності кризових явищ на підприємстві за допомогою п'яти моделей діагностики банкрутства, а саме моделі Альтмана, моделі Спрінгейта, універсальної дискримінантної моделі, моделі Сайфуліна-Кадикова та R-моделі. Одна з п'яти моделей, а саме модель Сайфуліна-Кадикова показала незадовільний фінансовий стан та ймовірність банкрутства.

Завдяки визначенню рівня фінансової стійкості можна скорегувати політику підприємства щодо стабілізації фінансового стану та збільшення обсягу фінансових ресурсів.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПрАТ «ВІННИЦЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА»

3.1. Зарубіжний досвід мобілізації фінансових ресурсів як фактору покращення фінансової стійкості

Залучення інвестицій в економіку недержавного сектора вимагає дослідження зарубіжного досвіду, особливо з питань проведення інвестиційної політики в країнах з розвинутою економікою. Не дивлячись на те, що переважна частина світового продукту, а, отже, і фінансових ресурсів, міжнародних фінансових активів, складовою частиною яких є іноземні інвестиції, зосереджено в розвинутих країнах, характерною особливістю сучасного етапу розвитку інвестиційних процесів у міжнародній практиці господарювання є тенденція наростання темпів припливу іноземних інвестицій до країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою.

Тому важливе значення має досвід інвестування недержавного сектора промисловості в розвинутих країнах, вивчення тих позитивних зрушень в інвестиційній сфері, які відбулися в країнах, що трансформують свою економіку в ринкову. Це дасть змогу уникнути тих помилок, через які пройшли країни, вибираючи той чи інший напрямок інвестиційної політики. Вчені, прихильники свободи дії ринкових сил, вважають, що втручання держави в справи іноземних капіталовкладень можуть здійснюватись тільки тоді, коли іноземні інвестиції заважають здоровій конкуренції, чи, коли країна-інвестор практикує несправедливі методи торгівлі і вкладення капіталу з точки зору міжнародних правил [1, с. 98-101].

У сучасній економічній літературі ще не вироблено єдиного підходу до визначення сутності фінансового стану та фінансової стійкості. Можна назвати різних фахівців, які досліджують цю проблему.

Так, С. Брігхем, Дж. Х'юстон [33, с. 83 – 86], характеризують фінансовий стан такими параметрами, як: раціональність структури активів і пасивів, тобто коштів підприємства та їх джерел; рівень ліквідності і платоспроможності підприємства; ефективність використання майна та рентабельності продукції; ступінь фінансової стійкості. Тобто фінансова стійкість розглядається як одна з характеристик фінансового стану.

Дещо іншу позицію щодо розкриття сутності фінансового стану підприємства, його фінансової стійкості і взаємозв'язку між ними займає Джеральд В. Вайт. Він, по суті, вважає, що фінансова стійкість поняття ширше, ніж фінансовий стан [36 с. 152]. Еріх А. Гелферт зводить сутність фінансової стійкості до платоспроможності підприємства і не досліджує взаємозв'язок між фінансовим станом і фінансовою стійкістю [38, с. 81]. Інші автори виділяють інші характеристики фінансового стану: здатність підприємства погасити свої боргові зобов'язання [35, с. 41]; фінансова конкурентоспроможність підприємства [39, с. 7]; процес формування і використання фінансових коштів; джерела і розміщення коштів та інші.

Таким чином, бачимо, що фінансовий стан – це комплексне поняття, яке в кількісному аспекті відображається безліччю фінансових показників. Аналіз фінансового стану як одна з функцій управління ним являє собою процес дослідження економічної інформації з метою об'єктивної оцінки досягнутого рівня стійкості фінансового стану підприємства і прийняття рішень щодо його поліпшення. Процес проведення аналізу фінансового стану залежить від поставленої мети.

В економічному аналізі існує багато різних способів і методик оцінки фінансового стану підприємства: коефіцієнтний; рейтинговий; бальний; методи діагностики банкрутства; за допомоги діагностичної нормативної динамічної моделі; інші методи. Аналіз фінансових коефіцієнтів (коефіцієнтний метод) є

однією з головних складових фінансового аналізу. Зручність його застосування обумовлено, головним чином, наявністю необхідної вихідної інформації та інформативністю одержуваних у результаті значень коефіцієнтів. Як показав огляд економічної літератури за оцінкою фінансового становища в зарубіжній практиці немає більш-менш чітко регламентованого набору фінансових коефіцієнтів. Кожен з авторів визначає склад використовуваних їм показників інтуїтивно, без серйозних обґрунтувань.

Так, Р. Стівен [43, с. 2] для аналізу фінансової стійкості використовують коефіцієнти, Томас Р. Ітільсон, Роберт С. Хіггінс [39, с. 96], Річ Гильдерслив [37, с. 58]. Всього ж у всіх розглянутих джерелах згадується близько сотні показників (приблизно на таку ж їх кількість орієнтовані і нові програмні продукти з фінансового аналізу) при відсутності обґрунтувань вибору коефіцієнтів. Загальноприйнята класифікація фінансових коефіцієнтів відсутня. Найбільш часто вони класифікуються та відображаються за аспектами фінансового стану (ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, рентабельність, ділова активність), а також за групами користувачів, для яких вони призначаються (для власників, менеджерів, кредиторів). Наявність такої великої кількості недостатньо чітко упорядкованих показників значно ускладнює аналітичну діяльність.

Фінансові коефіцієнти, повинні представляти не набір, а систему, тобто не суперечити один одному, не повторювати один одного, не залишати «білих плям» у фінансовій оцінці роботи підприємства. Очевидно, що частина показників можуть розглядатися як надлишкові, це обумовлено тим, що: по-перше, значна частина коефіцієнтів знаходиться у функціональній залежності між собою; по-друге, порівняльний аналіз російських підприємств часто утруднений, оскільки для багатьох коефіцієнтів досить складно підібрати адекватну базу порівняння, тому:

а) рекомендовані теоретиками нормативні значення часто не узгоджені, не враховують галузевої специфіки і т.п.;

б) складно отримати середньогалузеві значення (так статистичні департаменти навіть для промисловості публікують дані тільки приблизно із 5-6 показників;

в) використання моделей і показників західних компаній стосовно російських підприємств некоректне у зв'язку з незрівнянністю умов, в яких функціонують наші підприємства [41, с. 43].

На сьогодні в світовій практиці склалися досить стабільні підходи до аналізу фінансової звітності підприємств і формування висновків та рекомендацій за результатами аналізу. Використовувані в цьому процесі методики можна умовно поділити на чотири групи: трансформаційні, якісні, коефіцієнтні та інтегральні. Трансформаційні методики спрямовані головним чином на перетворення звітності у більш зручний для сприйняття вигляд:

— агрегування статей, тобто зміна складу балансових статей; - доповнення балансу показниками структури, динаміки і структурної динаміки;

— трансформація в уніфіковані форми звітності, тобто відповідно до МСФЗ тощо. Прийоми дефляції звітності, що використовують офіційні індекси інфляції, іноземні валюти та оцінки експертів, покликані, в першу чергу, забезпечити порівнянність даних різних звітних періодів, проте адекватність подібних методів обмежує низка факторів [40, с. 129].

Таким чином, блок трансформаційних методик носить описувальний характер і, взагалі, не може розглядатися як набір способів оцінки фінансового стану підприємства. Якісні методики оцінки фінансового стану підрозділяються на методики вертикального, горизонтального аналізу, аналізу ліквідності балансу і формалізовані анкетні схеми.

Оцінка фінансового стану є невід'ємною частиною економічного аналізу підприємства, без якого неможливо раціонально управляти економікою будь-якого суб'єкта господарювання.

Лю та Арункумар та Вагнер зробили великий внесок у розвиток та вирішення проблеми фінансової стабільності. Однак недостатньо мати лише

ретроспективну інформацію про фінансовий стан підприємства для вивчення фінансової стійкості. В основі оцінки лежать оціночні показники фінансової стійкості, які можна отримати насамперед за допомогою її моделювання.

Незважаючи на складність створення, система розрахунку фінансової стійкості на основі математичних моделей із використанням сучасних інформаційних технологій є потужним інструментом вирішення вищезазначених проблем, що визначає об'єктивну потребу подальшого розвитку основних теоретичних підходів та практичних шляхів забезпечення стійкого розвитку фінансовий розвиток ДСП. Однак проблеми управління фінансовою стійкістю ДСЗ, що мають значну специфіку діяльності, не були достатньо розглянуті в роботах цих вчених. Таким чином, розробка моделей оцінки фінансової стійкості ЄСВ є актуальним науковим завданням, що визначає тему роботи, її цілі та завдання [44, с. 88-90].

Коефіцієнтний аналіз є одним із методологічних підходів до оцінки фінансового стану підприємств. Суть аналізу фінансового стану за допомогою коефіцієнтного методу полягає в розрахунку відносних показників як відношення абсолютних показників активів та пасивів балансу.

Аналіз фінансових коефіцієнтів полягає у порівнянні їх значень із базовими значеннями, а також для вивчення їх динаміки за звітний період та протягом декількох років. В якості базових значень можуть бути використані значення показників підприємства за минулий рік, середні по галузі показники показників та значення показників найбільш перспективних підприємств. Крім того, як бази порівняння можуть бути теоретично обґрунтовані або отримані в результаті експертних оцінок величини, що характеризує оптимальні або критичні (граничні) значення показників з точки зору стабільності фінансових умов.

Існує велика кількість робіт з аналізу коефіцієнтів фінансового стану підприємств. Вони пропонують розрахунок певної кількості фінансових коефіцієнтів за певний період функціонування підприємства з подальшим порівнянням значень цих коефіцієнтів з аналогічними коефіцієнтами інших підприємств або з критичними значеннями цих коефіцієнтів. Однак аналітичні

методи, які були перевірені та довели, що мають практичну цінність на мікрорівні, не завжди можуть бути здійсненними або доречними для аналізу узагальненої інформації.

Якщо досліднику достатньо знати, як змінився фінансовий стан підприємства поїздом певного періоду або порівняно з його конкурентами, то завдань для аналізу фінансового стану підприємств на регіональному рівні є набагато більше більш складний і ширший у державі.

Для цього необхідно, перш за все, мати невелику комплексну кількість показників, що відображають основні характеристики фінансового стану підприємства та дозволяють здійснювати своєчасне виявлення змін у загальних тенденціях розвитку і, по-друге, розробити методологію визначення базових значень цих показників, яка може бути використана для порівняння певних наборів підприємств, об'єднаних за певними критеріями (вид діяльності, регіон, форма власності тощо) [42, с. 178-179].

Фінансова стійкість є відображенням стабільного перевищення доходу над витратами, забезпечує вільне маневрування коштами організації та завдяки їх ефективному використанню сприяє безперервному процесу виробництва та реалізації продукції.

Фінансова стійкість є найважливішою характеристикою фінансово-господарської діяльності підприємства в умовах ринкової економіки. Якщо підприємство фінансово стабільне, то воно має перевагу перед іншими підприємствами такого ж профілю та залученням інвестицій, в отриманні позик, у виборі постачальників та у підборі кваліфікованого персоналу.

Отже, у зарубіжній практиці використовується низка показників, які дозволяють частково усунути вищезазвані недоліки. У зростанні прибутку зацікавлені як підприємство, так і держава. На підприємствах приріст прибутку досягається не лише завдяки збільшенню трудового внеску колективу підприємств, а й за рахунок багатьох інших факторів. Саме тому на кожному підприємстві необхідно систематично аналізувати формування, розподіл і

використання прибутку. Цей аналіз надзвичайно важливий і для зовнішніх суб'єктів (місцевих бюджетів, фінансових і податкових органів, банків).

3.2. Діагностика порушення фінансової стійкості та розробка фінансової стратегії на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»

Стабільне становище підприємства на ринку і міцна фінансова стійкість забезпечується фінансовим прогнозуванням. Завданням фінансового прогнозування є дослідження і розроблення можливих шляхів розвитку фінансів підприємства в перспективі, визначення передбачуваних обсягів фінансових ресурсів у прогнозованому періоді, виявлення джерел їх формування і способів розміщення та ефективного використання за результатами аналізу існуючих тенденцій з врахуванням впливу на них різних факторів. За результатами прогнозування можна оцінити ймовірність фінансового благополуччя підприємства чи його банкрутства [5, с. 63-66].

Перш за все, необхідно зрозуміти сутність такого поняття, як «прогнозування фінансового стану». Під цим поняттям варто розуміти передбачення обсягу та розміщення фінансових ресурсів підприємства на певний термін наперед шляхом вивчення динаміки розвитку підприємства як суб'єкта господарської діяльності на фоні реалій економічного життя суспільства та держави. Також варто зазначити, що під цим поняттям може матися на увазі процес розроблення науково-обґрунтованого судження щодо перспектив розвитку певного економічного явища, що ґрунтується на наукових методах пізнання та використанні всієї сукупності методів, засобів і способів економічної прогностики. Прогнозні показники дають можливість підприємству планувати його фінансовий розвиток, уникати значних прорахунків і пов'язаних із ними втрат, робити аналіз доцільності майбутніх витрат (науково-дослідницькі роботи, капітальні витрати в різні сфери, вдосконалення технологій виробництва, купівлю або продаж цінних паперів), отримувати найбільшу вигоду від господарських відносин з покупцями, партнерами, постачальниками та банками. За відсутності

прогнозних даних підприємство схильне до невірних маневрів, що може призвести до втрати позицій на ринку, нестійкого фінансового стану або навіть до банкрутства.

Необхідність фінансового прогнозування знаходить своє відображення у визначенні фінансового аналізу, оскільки він являє собою процес, що ґрунтується на вивченні даних про фінансовий стан підприємства, результатів його діяльності в минулому з метою оцінювання майбутніх умов і результатів діяльності.

Прогнозування водночас передує плануванню та являє собою його складову частину, оскільки використовується на різних стадіях стратегічного управління. Під прогнозуванням не варто розуміти лише розрахунок орієнтирів, що мають кількісне вираження, воно є також методом пошуку оптимальних стратегічних рішень для підприємства. У цьому значенні прогнозування тісно пов'язане з перспективним аналізом, оскільки остаточний варіант дій підприємства приймається після порівняльного аналізу різних варіантів, у тому числі й альтернативних. Основою фінансового прогнозування є узагальнення та аналіз наявної інформації з наступним моделюванням і врахуванням факторів можливих варіантів розвитку ситуації та фінансових показників [2, с. 22-25].

Методи та способи прогнозування мають бути достатньо динамічними для того, щоб своєчасно взяти до уваги ці зміни. Результатом фінансового прогнозування є розробка трьох основних документів: прогнозу звіту про прибутки та збитки; прогнозу руху грошових коштів (баланс грошових потоків) та прогнозу балансу активів та пасивів підприємства. Наведені джерела є інформаційною базою для розрахунку прогнозних показників фінансового стану підприємства (рис. 3.1).

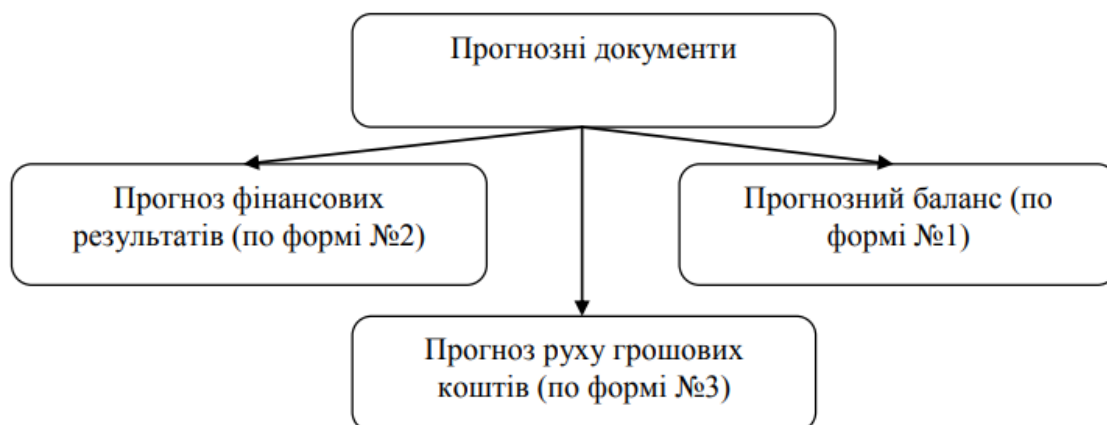


Рис. 3.1. Система прогнозних документів на підприємстві

Джерело: опрацьовано за результатами [29]

Прогнозування даних фінансових звітів, складених на основі Положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні, відбувається шляхом оцінювання відповідних звітів за минулі роки і поділяється на декілька загальних складових.

По-перше, прогнозується дохід (виручка) від реалізації продукції.

По-друге, прогнозується звіт про фінансові результати, що дає розуміння про суму нерозподіленого прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства і може бути спрямований у виробництво.

Прогноз звіту про фінансові результати та Балансу є найважливішими складовими для стратегічного аналізу, оскільки на їх основі можна оцінити прогнозовані фінансові результати підприємства і визначити потреби в зовнішньому фінансуванні на наступні періоди.

По-третє, відбувається коригування власного капіталу на величину «доповнення до нерозподіленого прибутку». По-четверте, розраховується показник «додатково необхідні фонди» та розподіляється за статтями балансу.

Необхідно досягти узгодженості між випуском продукції та її реалізацією, що дозволить мінімізувати залишки готової продукції на складі, тобто скоротити витрати на їх зберігання. Завдання у сфері реалізації полягають у тому, щоб розширити ринки збуту продукції, що приведе до зростання замовлень, обсягів виробництва й прибутків підприємства;

- знайти нових надійних покупців продукції й укласти з ними угоди на довгострокову перспективу;

- серед форм розрахунків обрати ті, що відповідають цілям розвитку підприємства з урахуванням дії нових контрактних домовленостей або продовження дії існуючих угод.

Управління фінансами підприємства розповсюджується на всі сфери діяльності й, у першу чергу, пов'язане із необхідністю узгодження грошових надходжень і виплат. У сферах виробництва й реалізації продукції важливими завданнями є:

- погашення кредиторської заборгованості, недопущення її накопичення, оформлення розстрочки платежів за необхідністю;

- зменшення заборгованості дебіторів за умов ведення переговорів щодо реструктуризації боргів і недопущення їх переведення в стан безнадійних.

Невід'ємним завданням удосконалення управління фінансами є ефективне управління грошовими потоками підприємства. Особливо актуальним є аналіз і планування грошових потоків у процесі кредитування покупців. Слід вирішувати такі проблеми:

- достатності коштів для фінансування виробничих завдань і стимулювання збуту продукції;

- прискорення оборотності оборотних коштів на основі зменшення залишків готової продукції й недопущення зростання дебіторської заборгованості;

- синхронності надходження коштів і їх витрачання в конкретні моменти часу[8, с. 812-814].

На сучасному етапі трансформації суспільства, коли в сукупному національному багатстві країни зростає доля людського капіталу, а розвиток підприємств стає можливим лише за умов створення нових знань та випуску високотехнологічної продукції з високими споживчими якістьми, питання фінансової стійкості стає основною умовою здійснення інноваційної діяльності.

Стратегія розвитку підприємства в епоху когнітивної економіки вимагає значних довгострокових вкладень, що за умов відсутності фінансової стійкості

підприємства стає не реальною. В умовах кризових явищ від фінансової стійкості на пряму залежить перспективна платоспроможність підприємства. Розробка фінансової стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства повинна бути пов'язана з формуванням стратегічних фінансових цілей, які визначаються з урахуванням загроз втрати фінансової стійкості підприємства і способів їх попередження.

Формування стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства має базуватися на корпоративних стратегіях розвитку з метою удосконалення управління капіталом і рухом коштів у довгостроковій перспективі. Вирішальною є головна стратегія, спрямованість якої впливає на зміст функцій управління стійким станом. Враховуючи життєвий цикл підприємств, стратегія фінансової стійкості і методика її реалізації повинна бути такою, щоб підприємство могло в кожній точці зрілості мати нову стадію зародження конкурентних переваг. Тому в даний час для розробки фінансової стратегії підприємства використовуються спеціальні методики.

Апробація основних з них була проведена за даними ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» з метою встановлення можливості їх застосування для розробки стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємств.

Матриця фінансових стратегій французьких учених Ж. Франсона та І. Романе є нині однією з найвідоміших і вважається оптимальною для об'єктивної оцінки фінансового стану та прогнозування перспектив розвитку компанії. Методика вже вивчається в університетах у курсах дисциплін з фінансового менеджменту, управління санацією підприємств, фінансової тактики та стратегії підприємств тощо; її описують у підручниках та наукових статтях вітчизняні економісти, про неї зазначають на тренінгах та семінарах з основ фінансового стратегічного управління [10, с. 121-126].

Матриця фінансових стратегій Ж. Франсона та І. Романе ґрунтується на розрахунку трьох коефіцієнтів:

- результат господарської діяльності (РГД);
- результат фінансової діяльності (РФД);

— результат фінансово-господарської діяльності (РФГД).

До основної господарської діяльності підприємства відносять будь-яку діяльність, пов'язану з виробництвом продукції, вкладенням коштів у виробництво або реалізацію майна. До фінансової діяльності відносять суми, отримані у вигляді надходжень власних коштів (емісія акцій), позикових коштів і відрахування, пов'язані з вартістю придбаного позикового капіталу.

Для проведення аналізу будемо використовувати показники фінансової звітності ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» за період 2015–2019 рр., розраховані результати господарської та фінансової діяльностіщо представлені в табл.3.1.

Таблиця 3.1

Розрахунок результатів господарської та фінансової діяльності ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» за 2015–2019 рр, тис. грн.

Показник	Позначення	Значення				
		2015	2016	2017	2018	2019
Вартість виробленого продукту	ВВП	674215	681225	750945	913541	1199496
Матеріальні витрати	МЗ	35986	38318	57777	187018	211978
Витрати на оплату праці	ВОП	142639	156379	229562	242925	322232
Відрахування на соціальні заходи	Всоц	51144	55803	55390	51428	68089
Зміна фінансово-експлуатаційних потреб	ФЕП	422615	524932	-334895	265100	-106070
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	ЧДКІД	123672	65593	-483760	234226	105534
Результат господарської діяльності	РГД	990733	1021250	-410439	931496	596661
Результат фінансової діяльності	РФД	-955757	-306879	-1506805	-262347	-105701
Результат фінансово-господарської діяльності	РГФД	34976	714371	-1917244	669149	490960

КвADRANT	1	1	9	1	1
-----------------	----------	----------	----------	----------	----------

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Розрахункові дані табл. 3.1 свідчать про те, що підприємство протягом усього аналізованого періоду, крім 2017 року, була ліквідною, про що говорить позитивне значення РГД. Протягом 2015-2016 та 2018-2019 років значення даного показника мало позитивне значення кожного року.

Результат фінансової діяльності хоч і показує позитивну динаміку протягом періоду, проте навпаки має від'ємне значення. Проведення поглибленого аналізу фінансової ситуації на підприємстві можливо тільки після побудови матриці фінансових стратегій і визначення місця розташування підприємства в матриці за аналізований період (рис. 3.2).

	РФД << 0		РФД ≈ 0	РФД >> 0		
РГД >> 0	1	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 40px; height: 40px; display: flex; align-items: center; justify-content: center;">2015</div> <div style="margin: 5px 0;">↓</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 40px; height: 40px; display: flex; align-items: center; justify-content: center;">2016</div> </div> <div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 40px; height: 40px; display: flex; align-items: center; justify-content: center;">2019</div> <div style="margin: 5px 0;">↑</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 40px; height: 40px; display: flex; align-items: center; justify-content: center;">2018</div> </div> </div> <p style="text-align: center;">«Батько сімейства»</p>	4	«Рантьє»	6	«Материнське суспільства»
РГД ≈ 0	7	<p style="text-align: center;">«Епізодичний дефіцит»</p>	2	«Стійка рівновага»	5	«Атака»
РГД << 0	9	<div style="text-align: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 40px; height: 40px; display: flex; align-items: center; justify-content: center;">2017</div> </div> <p style="text-align: center;">«Криза»</p>	8	«Дилема»	3	«Нестійка рівновага»

Рис. 3.2 Матриця фінансових стратегій Франсона і Романа для ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» за 2015–2019 рр

Джерело: власна розробка автора

В 2016 році підприємство залишилося в 1-му квадранті, де темпи зростання обороту нижче потенційно можливих, так як не всі внутрішні ресурси задіюються, як і роком раніше, хоча значення результату фінансової діяльності збільшилось на 648 млн. грн. зі значення даного показника – 956 млн. грн. в 2015 році. В той же час результат господарської діяльності зріс в 2016 році порівняно з 2015 роком на 30 млн. грн. Основним чинником даного зростання стало збільшення виручки підприємства на 7 млн. грн.

Значення зміни фінансово-експлуатаційних потреб в 2016 році порівняно з 2015 роком збільшилось внаслідок зменшення обсягу кредиторської заборгованості постачальникам. У 2017 році підприємство переміщається в 9-й квадрант. Цей квадрант із зони під діагоналю АВ - із зони дефіцитів матриці - зони негативних значень аналітичних показників.

Підприємство виявилася в цьому квадранті в зв'язку зі значним зниженням РФД, яке відбулося через збільшення обсягу витрачання на придбання необоротних активів. Відповідно до методології матриці фінансових стратегій в такому положенні для підприємства характерні низькі показники прибутковості та брак інвестицій. Квадрант 9 пов'язаний зі споживанням ліквідних коштів підприємством (дефіцитом оборотних коштів).

За результатами 2018 року виявляється, що компанія переміщається знову в 1-й квадрант. Цей квадрант із зони успіхів матриці. Для підприємства це положення, в якому темпи зростання обороту нижче за можливих. Існують резерви. Можливий перехід в квадранти 4, 2 і 7. ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» у значному обсязі не вистачає власних оборотних коштів. Знос основних фондів може незабаром перейти критичну межу і поставити підприємство перед проблемою виживання. Таким чином, поточний фінансовий стан підприємства таїть в собі різноманітні дії фінансових ризиків.

З метою поліпшення фінансового стану ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика», необхідно звернути увагу на управління дебіторською та кредиторською заборгованістю. Для виходу підприємства із квадранта 1 та переходу у позицію, наприклад, квадрант 2 або квадрант 4 можна

порекомендувати такі заходи, як подальше скорочення дебіторської заборгованості, збільшення власних засобів підприємства шляхом залучення інвестицій, переглянути структуру управління фінансами, що може дати більш ефективне використання грошових ресурсів, відновити основні засоби чи планувати свою діяльність і одержувати від неї прибуток.

Використання даної матриці дозволяє підприємству адекватно приймати рішення щодо комплексного використання всіх фінансових ресурсів, спрямованих на досягнення цілей фінансової стратегії. В межах запропонованої матриці можна розглядати проблему співвідношення цілей і ресурсів розвитку підприємства у динаміці, надаючи можливість формулювати фінансову стратегію, пріоритетні сфери розвитку, що забезпечують її реалізацію і модифікують фінансову стратегію у результаті зміни важливих параметрів функціонування підприємства.

Отже, цей метод дозволяє оцінити фінансовий стан та стратегічну фінансову діяльність підприємства загалом. Комплексний матричний аналіз допомагає оцінити фінансову стратегію підприємства та визначити напрям дій її зміни. Використання цієї матриці дає можливість підприємству адекватно приймати рішення щодо комплексного використання всіх фінансових ресурсів, спрямованих на досягнення цілей фінансової стратегії. У межах цієї матриці можна вирішити проблему реалізації фінансової стратегії у динаміці, що дає можливість визначити пріоритетні сфери фінансового розвитку.

Загалом можна зауважити, що матриця фінансової стратегії має багато переваг серед інших стратегічних методів. А саме – можливість матриці оцінювати не тільки поточну фінансову стратегію підприємства, а й надавати оцінку конкретним крокам у рамках стратегічної фінансової діяльності. Матриця Франсона-Романе дозволяє генерувати стратегічну карту розвитку компанії в області фінансів, а також і надавати управління до дії з можливими варіантами вибору подальшого розвитку. При грамотному використанні матриці з урахуванням виявлених недоліків можна зробити серйозний внесок у розвиток компанії. Однак для комплексної оцінки фінансової діяльності все ж таки потрібно використовувати всі інструменти стратегічного менеджменту.

Таблиця 3.2

**Економічна додана вартість протягом 2015 - 2019 років на ПрАТ
«Вінницька кондитерська фабрика»**

Показники	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6
EVA	54665,9286	-8318,2609	2971,4981	10734,4389	12314,5794
WACC	0,1914	0,1809	0,1819	0,1811	0,1806

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Показник EVA є досить важливим в процесі пошуку напрямів забезпечення фінансової стійкості підприємства. Виходячи з даних таблиці 3.2 можна побудувати графік для більш чіткого бачення показника EVA на підприємстві.

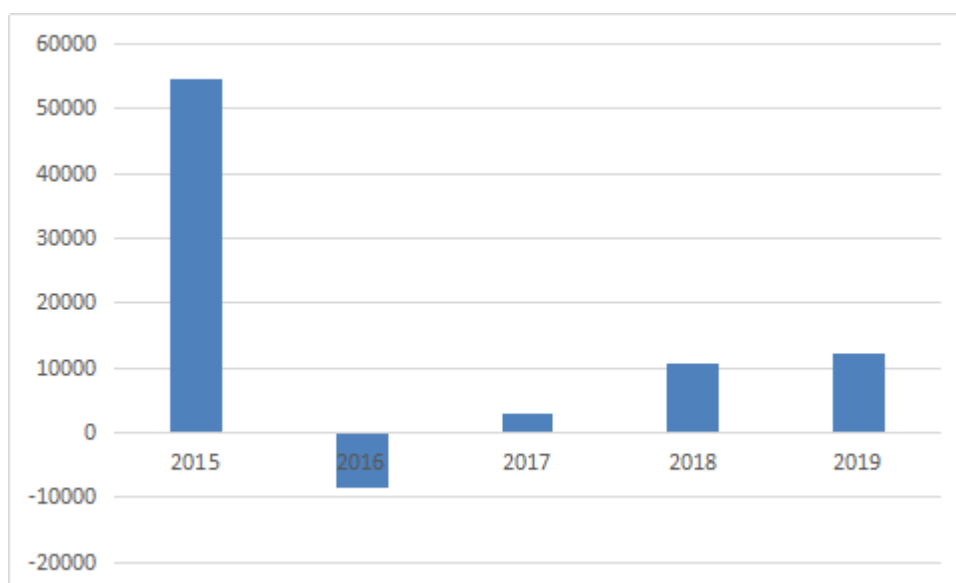


Рис. 3.3. Економічна додана вартість протягом 2015 - 2019 років на ПрАТ
«Вінницька кондитерська фабрика»

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Якщо EVA з року в рік росте, власник відчуває збільшення та примноження капіталу. Якщо темпи зростання EVA починають падати, як на досліджуваному підприємстві у 2016 році, за рахунок від'ємного значення

фінансового результату до оподаткування, це повинно викликати неспокій у власника. Якщо ж EVA стала негативною, треба шукати шляхи виправлення ситуації. З 2017 року показник помітно почав зростати і стабілізуватися, фінансовий результат до оподаткування набув позитивного значення.

Розраховані показники свідчать, що ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» протягом 2015-2016 та 2018-2019 рр. у матриці фінансових стратегій займає лівий верхній квадрант, для якого є характерними темпи зростання обороту нижче за можливі. Існують резерви. Можливий перехід в квадранти 4, 2 і 7. Разом із цим, 2017 рік характеризується зміною положення підприємства у матриці в лівий верхній квадрант, для якого є характерним помірний розвиток підприємства, що дає можливість підприємству нарощувати та підтримувати темпи зростання за рахунок власних ресурсів.

Отже, з позиції забезпечення фінансового розвитку підприємства найбільш бажаним є перехід у квадрант 4 згідно матриці фінансових стратегій Ж. Франсона та І. Романа, який характеризується зростанням обсягів виробництва продукції.

Виходячи з вищенаведеного ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» можна рекомендувати стратегію поступового розвитку, яка характерна для більшості підприємств. Такий тип стратегії передбачає спрямування суб'єкта господарювання на поступове нарощення обсягів діяльності, зростання прибутковості та покращення його основних фінансових і виробничоекономічних показників й характеристик, забезпечення стабільного фінансового стану.

<ol style="list-style-type: none"> 1. Використовувати надлишок коштів для прискореного зростання. 2. Реалізація нових проектів, покупка діючих підприємств. 3. Спрямувати надлишок коштів на виплату власникам. 	Створення вартості $EVA > 0$	<ol style="list-style-type: none"> 1. Скоротити утримання із прибутку. 2. Залучити додатковий капітал: емісія акцій, отримання позик. 3. Знизити темп зростання.
Надлишок грошових коштів $g < SGR$		Дефіцит грошових коштів $g > SGR$
<ol style="list-style-type: none"> 1. Розподілити частину грошових коштів, решту спрямувати на підвищення рентабельності. 2. Переглянути структуру капіталу, домогтися зниження його вартості. 3. Якщо вжиті заходи не дають ефекту, вийти з бізнесу. 	Руйнування вартості $EVA < 0$	<ol style="list-style-type: none"> 1. Змінити стратегію, провести реструктуризацію бізнесу. 2. Здійснити реінжиніринг всіх бізнес-процесів. 3. Якщо вжиті заходи не дають ефекту, вийти з бізнесу.

Рис. 3.4. Матриця фінансових стратегій і темп зростання ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»

Джерело: опрацьовано за результатами [15]

Фінансовий аспект такої стратегії полягає у:

— визначенні оптимального рівня співвідношення залучених і власних коштів для підтримки поточної платоспроможності підприємства на належному рівні;

— зростанні рівня рентабельності продукції за рахунок зниження її собівартості;

При впровадженні в роботу підприємства даної стратегії, можна скористатися, зокрема такими способами: обсяги упаковки продукції повинні бути змінені. Це може бути як збільшення її (покупець побачить якусь економію), так і навпаки, зменшення (товар буде купуватися покупцями значно частіше); посилення інтенсивності рекламування продукції за допомогою всіляких акцій, лотерей, дегустації, конкурсів та інше; гнучка цінова політика; найбільш активні продавці продукції підприємства повинні бути заохочені певними подарунками або грошима [23, с. 49-52].

Загальна схема контролю за дебіторською заборгованістю, як правило, включає в себе кілька етапів (табл.3.3).

Таблиця 3.3

**Заходи, що спрямовані на підвищення фінансової стійкості ПрАТ
«Вінницька кондитерська фабрика»**

Заходи	Напрями
1	2
1. Посилення контролю та аналізу дебіторської заборгованості	Розробка ефективної методики надання комерційного кредиту замовникам та інкасації коштів
2. Факторингові операції	Прискорення оборотності та інкасації дебіторської заборгованості
3. Спонтанне фінансування	Стимулювання замовників до прискорення оплати наданих їм послуг, залучення нових клієнтів
4. Створення резерву сумнівних боргів	Попередження виникнення втрат у зв'язку з виникненням фінансових труднощів у клієнтів
5. Здійснення короткострокових фінансових вкладень	Отримання додаткового доходу

Джерело: власна розробка автора

Етап 1. Задається критичний рівень дебіторської заборгованості; всі розрахункові документи, які відносяться до заборгованості, що перевищує критичний рівень, підпадають під перевірку в обов'язковому порядку.

Етап 2. Із розрахункових документів здійснюється контрольна вибірка.

Етап 3. Перевіряється реальність сум дебіторської заборгованості у відібраних документах. Зокрема можуть направлятися листи контрагентам з проханням підтвердити реальність проставленої в документі суми. Однією з ключових проблем підприємства на сьогоднішній день є проблема дефіциту грошових коштів, тобто високоліквідних активів. Це обумовлено активним наданням комерційного кредиту клієнтам та відсутністю жорсткого контролю за інкасуванням наданих комерційних кредитів.

На підприємстві існують значні внутрішні резерви та механізми, що дозволяють управляти дебіторською заборгованістю більш ефективно і отримати

додаткові обігові кошти. Щоб ефективно управляти дебіторською заборгованістю, підприємству необхідно виконувати наступні рекомендації:

- 1) контролювати стан розрахунків з клієнтами та своєчасно пред'являти позовні заяви;
- 2) орієнтуватися на якомога більшу кількість замовників з метою зменшення ризику несплати одним або кількома великими споживачами;
- 3) стежити за відповідністю кредиторської та дебіторської заборгованості.

Розв'язок завдання зниження дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги вимагає гнучкого поєднання як жорстких заходів щодо її стягнення, так і методів стимулювання постійних клієнтів. На практиці для такого поєднання використовується метод спонтанного фінансування - надання знижок покупцям за скорочення термінів розрахунків [20, с. 678-681].

З позицій формалізованої інтерпретації фінансової рівноваги підприємства як стану ефективності його господарської діяльності найбільш адекватно даний стан характеризує відношення показників чистого руху коштів за звітний період та фінансового результату господарської діяльності, що об'єктивно відображає наявний ступінь збалансованості надходження економічних вигод та притоку грошових коштів на підприємстві.

$$ФРП = \frac{ЧРК}{ФР_{гд}} \quad (3.1)$$

де ФРП – коефіцієнт фінансової рівноваги підприємства;

ЧРК – чистий рух коштів за звітний період;

ФР_{гд} – фінансові результати господарської діяльності підприємства.

Використання формули (3.1) є більш універсальним інструментом, застосування якого дозволяє оцінити наявний (фактичний) стан фінансової рівноваги промислових підприємств з урахуванням рівня збалансованості надходження економічних вигод та припливу грошових коштів (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Оцінка стану фінансової рівноваги ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»

Показник	2015	2016	2017	2018	2019
ЧРК	121	-85	-126	398	-244
ФР	145241	48560	-10144	3624	13093
ФРП	0,00083	-0,00175	0,01242	0,10982	-0,01864
Тип відношення фінансової рівноваги	$\frac{+ ЧРК}{+ ФР_{20}}$	$\frac{- ЧРК}{+ ФР_{20}}$	$\frac{- ЧРК}{- ФР_{20}}$	$\frac{+ ЧРК}{+ ФР_{20}}$	$\frac{- ЧРК}{+ ФР_{20}}$
Стан фінансової рівноваги	Збалансований	Нестійкий	Кризовий	Збалансований	Нестійкий

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [27]

Виходячи з даних таблиці 3.4 можна зробити висновок, що фінансова рівновага досліджуваного підприємства коливається протягом 5-ти років від збалансованого до кризового стану.

У 2017 році спостерігається кризовий стан фінансової рівноваги підприємства та втрату фінансової рівноваги (її відсутність) внаслідок повної розбалансованості динаміки економічних вигод (зростання збитку) та грошових коштів (відплив) як об'єктивного прояву неефективної господарської діяльності, зростання величини витрат, зниження платоспроможності та фінансової безпеки підприємства, що загрожує ризиком банкрутства.

У 2016 та 2019 роках стан фінансової рівноваги можна оцінити як нестійкий. Прибуткова господарська діяльність супроводжується відпливом грошових коштів з підприємства внаслідок незбалансованості динаміки економічних вигод (надходження) та грошових коштів (відтік). Спостерігається зниження платоспроможності та нестійкість фінансової рівноваги, які можна відновити шляхом оперативної реалізації дієвих управлінських заходів, спрямованих на підвищення грошової результативності господарського процесу, рівня ліквідності, платоспроможності, раціоналізацію структури капіталу,

забезпечення припливу грошових коштів, оптимальне збалансування прибутку та припливу коштів підприємства.

У 2015 та 2018 роках стан фінансової рівноваги підприємства є збалансованим завдяки збалансуванню надходження економічних вигод і притоку коштів, підвищенню рівня рентабельності та результативності господарського процесу, що сприяє формуванню базових передумов для підвищення фінансової стійкості, безпеки та стійкого економічного розвитку.

Зміцнення фінансової стійкості підприємства є складним процесом, який реалізується поступово. Тому пропонуємо алгоритм реалізації напрямів зміцнення стійкого стану за п'ятьма основними етапами, який представлено на рис. 3.4.

Як видно з наведеної схеми, реалізація напрямів зміцнення стійкості підприємства розпочинається із підготовки аналітичної бази для проведення дослідження, яка містить сукупність зовнішніх і внутрішніх інформаційних засобів, які визначають ступінь впливу відповідних факторів.

Наявність достатньої аналітичної бази для проведення дослідження – це важливий компонент формулювання правильних висновків про стан порушення стійкості підприємства, що здійснюється на другому етапі в процесі діагностики. Діагностику порушення фінансової стійкості підприємства пропонується проводити в такий спосіб:

– аналіз незалежності підприємства – для збирання даних про стан розрахунків, формування капіталу, ефективність розподілу чистого прибутку (за його наявності), а також зміни в процесі виробництва й реалізації продукції під впливом факторів зовнішнього середовища;



Рис 3.5. Алгоритм реалізації напрямів зміцнення фінансової стійкості за основними етапами

Джерело: опрацьовано за результатами [6]

– визначення типу фінансової стійкості підприємства – для обґрунтування ефективності формування матеріальних оборотних активів і джерел їх фінансування;

– оцінка грошових потоків підприємства – для порівняння вхідних і вихідних потоків за такими характеристиками, як достатність формування,

рівномірність генерування в короткостроковому періоді, оптимальність утворення в довгостроковій перспективі.

З урахуванням результатів діагностики фінансово-економічного й виробничого становища підприємства необхідно прийняти до виконання напрями зміцнення його фінансової стійкості, серед яких слід виділити негайні, поточні та допоміжні.

Негайні напрями за своєю суттю полягають у першочерговості прийняття до виконання. Їх основне завдання полягає в тому, щоб забезпечити виробничий процес підприємства коштами з власних джерел. До негайних напрямів необхідно віднести: припинення фінансування невиробничих програм розвитку, скорочення загальновиробничих витрат і заборгованості, продаж фінансових інвестицій і необоротних активів, які не використовуються у виробничому процесі.

Поточні напрями слід приймати до виконання після реалізації негайних.

Серед усіх поточних напрямів особливо важливими є напрями, пов'язані з модернізацією виробництва й залученням для цього інвестицій, скороченням витрат і корегуванням ціни продукції, зменшенням кредиторської заборгованості.

Роль допоміжних напрямів зміцнення фінансової стійкості, які є обов'язковими до виконання, полягає у створенні максимально сприятливих умов досягнення прибутковості діяльності й стабільності становища в післякризових умовах. До складу допоміжних напрямів слід віднести кредитування вітчизняних покупців, пошук нових ринків збуту продукції, підписання довгострокових контрактів тощо.

Отже, реалізація напрямів зміцнення фінансової стійкості підприємства – це четвертий етап у стабілізації й удосконаленні становища підприємства, який передбачає моніторинг, облік результативності та контроль за реалізацією напрямів.

Аналіз результативності напрямів зміцнення прибуткового стану відбувається на основі постійного порівняння стану фінансової стійкості в докризовий і післякризовий періоди з використанням методів факторного аналізу, прогнозування, на основі динаміки грошових потоків, особливо позитивного руху

коштів від операційної діяльності після завершення реалізації негайних напрямів зміцнення й після закінчення модернізаційних процесів.

3.3. Оптимізація складу та структури оборотних активів підприємства

Активізація припливу інвестиційних надходжень можлива при вирішенні низки проблем, у першу чергу, на державному рівні. Для покращення рівня інвестиційної привабливості підприємства, можна запропонувати декілька рекомендацій:

- удосконалення нормативної законодавчої бази для покращення інвестиційного середовища країни;
- популяризація використання фінансового лізингу як нетрадиційного інвестиційного інструменту;
- структурна перебудова економіки на наукових принципах;
- удосконалення механізмів державного стимулювання інвестиційної активності, оцінка використання державних капіталовкладень підприємствами;
- вирівнювання платіжного балансу з метою запобігання зростанню боргової залежності держави та корпоративного сектору економіки і запобігання відтоку капіталу за кордон;
- розробка політики, спрямованої на захист інтелектуальної власності;
- розробка комплексу антикризових заходів, спрямованих на зниження темпів інфляції, стабілізації стану фондового ринку;
- поступовий перехід до складання річної звітності підприємств згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності;
- зменшення оподаткованого прибутку на певний відсоток інвестиційних витрат;
- надання фінансової допомоги у вигляді дотацій, субсидій, субвенцій, бюджетних позик на розвиток окремих регіонів, галузей, виробництв.

Проте, здійснення комплексу заходів з боку держави щодо підвищення інвестиційної привабливості замало, для досягнення максимального ефекту підприємства повинні також дотримуватись певного комплексу рекомендацій, серед яких:

- перерозподіл прибутку підприємства у сторону збільшення фонду накопичення;
- запровадження системи фінансового планування для зменшення вірогідності ризиків підприємства;
- своєчасне проведення переоцінки основних засобів та нематеріальних активів;
- виробництво інноваційної продукції;
- установлення та підтримка особистих контактів з інвесторами;
- підвищення популярності та зріст обізнаності про підприємство серед цільових аудиторій;
- реструктуризація підприємства, вдосконалення структури акціонерного капіталу [6, с. 21-25].

Систематичне виконання даних рекомендацій на рівні держави та підприємства вплине на покращення стану інвестиційного середовища на макро-, мезо-, мікро- рівнях економічної діяльності суб'єктів господарювання.

Отже, із метою покращення ситуації інвестиційного середовища, державною владою були внесені зміни до податкового законодавства, метою яких є побудова простої, прозорої, справедливої, податкової системи, що стимулюватиме інвестиції, створюватиме умови для сталого економічного розвитку.

Метою реформи є зменшення податкового навантаження, скорочення переліку діючих податків та встановлення єдиної податкової ставки. Таким чином, підвищення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств можливе при проведенні доцільної політики уряду щодо підтримки інвестиційної

діяльності та виконанні запропонованих рекомендацій підприємствам та державним органам влади.

Основними напрямками політики прискорення та підвищення ефективності розрахунків є використання факторингових операцій та спонтанного фінансування. Для реалізації факторингових операцій рекомендується передати банку-фактору дебіторську заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги клієнтів ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика», представлених у табл. 3.3. Також необхідно переглянути максимальні терміни відстрочки платежів для цих клієнтів у бік збільшення щоб уникнути виникнення регресу.

Як видно з табл. 3.5 для передачі фактору були обрані найбільш крупні боржники ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика», які в той же час є найбільш великими і постійними клієнтами.

Таблиця 3.5

Дебітори ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика», рекомендовані для роботи через факторингову компанію

Дебітори	Сума дебіторської заборгованості, тис грн	Максимальний строк відтермінування платежу за договором, днів	Рекомендований строк відтермінування платежу, днів
1	2	3	4
1	57,15	1	15
2	46,40	1	15
3	44,86	1	15
4	54,42	1	15
Разом	202,81	X	X

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

У табл. 3.6 представлені умови надання факторингових послуг обслуговуючим банком для ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика».

Таблиця 3.6

Тарифи банку на факторингове обслуговування

Послуга	Тариф
1	2
Факторингове фінансування, %	19
Управління дебіторською заборгованістю, %	0
Обробка документів, %	1,5

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Передбачається, що у прогностному році відбудеться зростання обсягу продажів у розмірі 33% за рахунок розширення ринку збуту, залучення нових клієнтів на постійній основі та розширення асортименту продукції.

У табл. 3.6 розрахуємо ліміт фінансування, витрати і утворення додаткового доходу при використанні факторингу ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» в прогностному періоді.

Як видно з табл. 3.7, річний дохід від використання факторингу за вирахуванням витрат на його здійснення складе 426,92 тис. грн., що підтверджує ефективність його застосування на досліджуваному підприємстві.

Порівняємо показники дебіторської заборгованості після впровадження описаних заходів (табл. 3.8).

Як видно з табл. 3.8, завдяки застосуванню факторингу, середньорічна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги зменшиться на

126,8 тис. грн., кількість оборотів, здійснюваних нею за рік збільшиться на 245,3, а період погашення скоротиться і складе 1 день.

Таблиця 3.7

Аналіз ефективності використання факторингу ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» в прогнозованому періоді за обраною категорією дебіторів

Показник	Результат
1	2
Середньомісячний торговий оборот, тис грн	22917,29
Відстрочення платежу за договором надання послуг, днів	15
Загальний ліміт фінансування, тис грн	11438,64
Розмір фінансування, %	90
Факторингове фінансування, %	1,584
Комісія за факторингове фінансування, тис грн	2453,63
Комісія за обробку документів, %	0,125
Комісія за обробку документів, тис грн	10,44
Загальні витрати на факторинг	2447,06
Рентабельність продажів, %	2,62
Коефіцієнт відношення валового прибутку до собівартості, %	0,23
Додатковий дохід за 15 днів, тис грн	177,50
Додатковий дохід за рік, тис грн	4260,92

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Отримані результати підтверджують ефективність застосування факторингу на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика», так як спостерігається додатковий річний дохід від операцій у розмірі 4260,92 тис грн, коефіцієнт поточної ліквідності вдалося збільшити на 0,82 %, а швидкої ліквідності зменшити на 0,21%.

Таблиця 3.8

Порівняння показників дебіторської заборгованості до та після впровадження факторингу

Показник	Величина показника до впровадження факторингу	Величина показника в прогнозованому періоді	Абсолютне відхилення
1	2	3	4
Виручка-нетто, тис грн	273460,8	361522,9	88062,1
Середньорічна дебіторська заборгованість, тис грн	2266,4	755,47	-1510,93
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, оборотів	120,66	478,54	357,88
Період погашення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, днів	3,03	0,76	-2,27
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,08	1,88	-0,21
Коефіцієнт поточної ліквідності	3,13	3,94	0,82

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Розв'язок завдання зниження дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги вимагає гнучкого поєднання як жорстких заходів щодо її стягнення, так і методів стимулювання постійних клієнтів. На практиці для такого поєднання використовується метод спонтанного фінансування - надання знижок покупцям за скорочення термінів розрахунків.

Спонтанне фінансування є вигідним як для постачальника, так і для покупця. Більше того, воно дозволяє отримати деякі непрямі вигоди:

- поліпшується ліквідність балансу і всі фінансово-економічні показники
- ефективності роботи підприємства; формується позитивний імідж підприємства, що дбає про своїх клієнтів; спонтанне фінансування, як метод фінансового менеджменту, сприяє зниженню дебіторської заборгованості.

Оптимізація оборотних активів передбачає сукупність прийомів та методів формування елементів оборотних активів, необхідних для досягнення планових показників та дотримання вимог розрахунково-платіжної дисципліни з метою максимізації доходності та прибутковості.

Джерелами фінансування оборотних активів, поряд із власними, є також позикові й залучені кошти. Однак саме за рахунок власних коштів формується стабільна частина оборотних коштів. Їх наявність дозволяє підприємству створювати необхідні для виробництва та реалізації продукції виробничі запаси сировини, матеріалів, готової продукції; вкладати певну суму грошових коштів у сферу розрахунків; своєчасно виконувати фінансові зобов'язання. Сучасні умови господарювання обґрунтовують необхідність зміни підходів до вибору джерел фінансування оборотних активів. При цьому треба врахувати: необхідний обсяг та оборотність оборотних коштів, циклічність використання оборотного капіталу, можливі втрати оборотних коштів. Правильний вибір джерел фінансування оборотних активів здатний оптимізувати співвідношення між рівнем ефективності використання капіталу й рівнем фінансової стійкості підприємства, оскільки надлишок коштів, вкладених в оборотні активи, знижує рівень платоспроможності, а нестача коштів для фінансування оборотних активів сповільнює хід виробничого процесу та швидкість їх обороту [21, с. 170-171].

На початковому етапі здійснюється аналіз динаміки фактичного складу та структури оборотних активів досліджуваного підприємства (табл.3.9).

Таблиця 3.9

Склад оборотних активів ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» за період 2015-2019 рр., тис грн

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення 2019 р. до 2015 р. +/-
1	2	3	4	5	6	7
Виробничі запаси	26202	42251	61792	56656	68943	42741
Незавершене виробництво	15	1451	804	555	582	567
Готова продукція	0	0	0	0	0	0
Товари	23898	328	922	1007	950	0
Дебіторська заборгованість	86934	88547	14314	4983	37177	-49757

Продовження табл.3.9

1	2	3	4	5	6	7
Гроші та їх еквіваленти	34	432	188	20	88	54
Інші оборотні активи	405	229	389	394	970	565
Витрати майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0
Всього	137488	133238	78409	63615	108710	

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

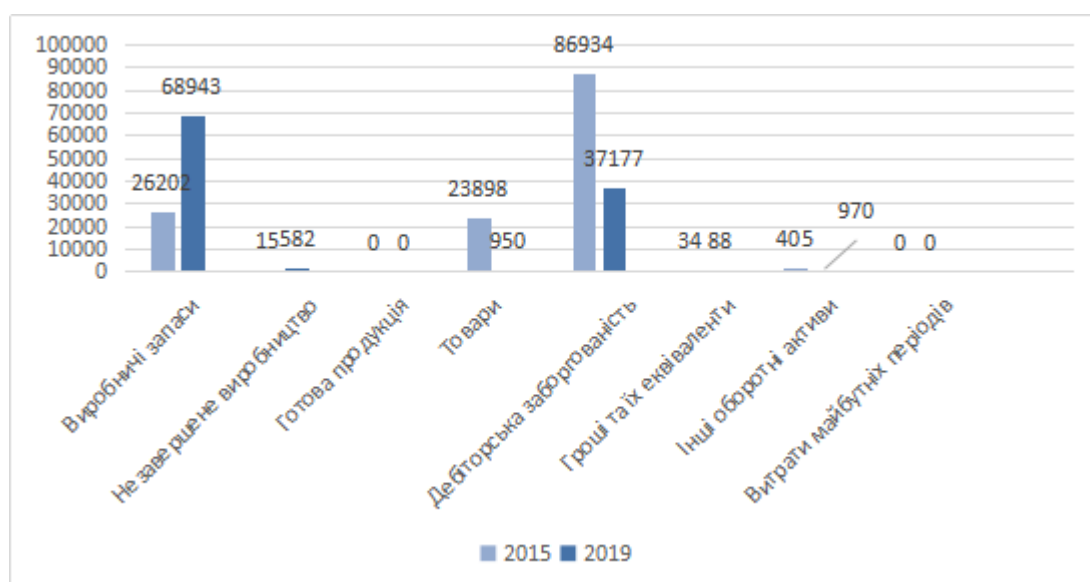


Рис.3.6. Структура оборотних активів ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» за період 2015-2019 рр., тис грн

Джерело: власна розробка автора

Виходячи з даних табл.3.9 та рис.3.6 можна зробити висновок про структуру оборотних активів на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» за період 2015-2019 рр., а саме про збільшення протягом досліджуваного періоду виробничі запасів на 42741 тис грн та зменшення дебіторської заборгованості на 49757 тис грн.

Таблиця 3.10

Оцінка оптимальності складу та структури оборотних активів ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» за період 2015-2019 рр.

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення 2019 р. до 2015 р. +/-
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт покриття	0,48	3,96	0,77	2,24	3,13	2,64
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,45	3,44	0,54	1,81	2,08	1,64
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,004	0,005	0,001	0,000	0,001	-0,003

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Одним із основних критеріїв ефективного управління оборотними активами підприємства є встановлення відповідності їх складових елементів забезпеченню платоспроможності підприємства, що може бути здійснено на основі розрахунку групи показників ліквідності (табл.3.10). Аналізуючи дані, представлені в таблиці, можна дійти висновку, що склад та структура оборотних активів ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» не є оптимальними, оскільки представлені значення показників ліквідності не відповідають нормативним вимогам. Тобто, як свідчить зростаюча динаміка коефіцієнта покриття у 2019 році, у підприємства сформовано понаднормативні запаси, які не використовуються у виробничому процесі. Водночас, як свідчать результати розрахунку коефіцієнта абсолютної

ліквідності, підприємство не має достатньо грошей для погашення своїх фінансових зобов'язань термінового характеру.

Таким чином, організація оборотних активів ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» потребує удосконалення в частині їх оптимізації. Реалізація цього процесу, як уже зазначалося, насамперед має бути спрямована на формування такого співвідношення складників оборотних активів, за якого підприємство здатне було б виконати як виробничу програму, так і фінансові зобов'язання. Для здійснення оптимізації оборотних активів досліджуваного підприємства було використано методичний підхід, розроблений авторами В.А. Гросул та О.М. Филипенко.

Таблиця 3.11

Формування структури оборотних активів для різних нормативних значень коефіцієнта покриття

Показники	Значення коефіцієнта покриття К			
	К = 3,13 (факт) 2019 рік	К = 1,5	К = 2	К = 2,5
1	2	3	4	5
Частка запасів у структурі оборотних активів, %	33,29	65,38	75,00	80,60
Частка дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів, %	66,22	33,50	24,18	18,77
Частка високоліквідних активів у структурі оборотних активів, %	0,49	1,12	1,09	0,79

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

В оптимізаційну модель як обмежуючі параметри було включено нормативні значення показників ліквідності, і на основі відповідних перетворень отримуємо декілька варіантів структури оборотних активів за різного діапазону нормативних значень загального показника ліквідності (табл.3.11).

Таблиця 3.12

Вихідні дані для вибору та обґрунтування оптимальної структури оборотних активів ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика»

Показники	Значення коефіцієнта покриття К			
	К = 3,13 2019 рік	К = 1,5	К = 2	К = 2,5
1	2	3	4	5
Сума оборотних активів, всього тис. грн в т. ч	211687,00	208542,20	218845,22	225577,79

Продовження табл.3.12

1	2	3	4	5
Запаси, тис грн	70475,00	136354,35	164130,24	181805,80
Дебіторська заборгованість, тис грн	140172,00	69853,16	52919,06	42335,25
Гроші та поточні фінансові інвестиції, тис грн	88,00	2334,69	1795,92	1436,73
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,08	1,07	0,81	0,65
Коефіцієнт поточної ліквідності	3,13	3,08	3,23	3,33

Джерело: розраховано на основі даних фінансової звітності [26]

Таким, чином як свідчать наведені варіанти структури оборотних активів, фактична структура оборотних активів значно відрізняється від отриманих у результаті оптимізації варіантів. З метою вибору з представлених варіантів структури оборотних активів оптимального для ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» було проведено обчислення вартісних показників у розрізі статей оборотних активів та визначено значення показників ліквідності за кожної варіації їх частки в загальній структурі оборотних активів (табл.3.12).

Отримані результати оптимізації оборотних активів засвідчують, що забезпечення цільових вимог досягається за трьох значень показників покриття, тобто значення показників ліквідності забезпечують досягнення належного рівня

платоспроможності досліджуваного підприємства. Проте, під час вибору ефективного варіанту насамперед слід враховувати потреби підприємства в оборотних активах та реальні можливості підприємства щодо досягнення встановлених параметрів. Так, склад та структура оборотних активів за значення коефіцієнта покриття 1,5 не дає можливості бути реалізованою, оскільки передбачає значне скорочення обсягу оборотних активів підприємства як загалом, так і в розрізі елементів. За умови реалізації варіанту, який відповідає коефіцієнту покриття на рівні 2,5, необхідно нарощувати запаси до 181 805,80 тис. грн., що на 111 330,8 тис. грн. перевищує їх фактичне значення, і це не відповідатиме потребам підприємства.

На сучасному етапі функціонування ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» найбільш реалістичним є варіант, який відповідає значенню коефіцієнта покриття на рівні 2: підприємство виконуватиме всі вимоги щодо досягнення платоспроможності і матиме реальні можливості щодо зміни вартості відповідних статей. Окрім того, скорочення оборотних активів можливе в основному за рахунок зменшення розміру дебіторської заборгованості. Мінімізація обсягу дебіторської заборгованості передбачає побудову ефективної системи контролю за управлінням та своєчасною оплатою дебіторської заборгованості. Залежно від ступеня вагомості покупців для підприємства необхідно створити додаткову систему знижок у разі своєчасної оплати реалізованої продукції; запровадити систему часткової та повної передплати за поставки продукції новим покупцям та здійснювати постійний моніторинг рівня їх платоспроможності на підставі публічної фінансової звітності; у співпраці з іноземними партнерами активно застосовувати акредитивну форму розрахунків.

Таким чином, управління оборотним активами передбачає визначення оптимального розміру та співвідношення складників оборотних активів з метою забезпечення потреб поточної діяльності та виконання фінансових зобов'язань. Запровадження оптимізаційної моделі оборотних активів дасть змогу ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» визначити мінімально допустиму величину оборотних активів та досягти належного рівня платоспроможності. Запропоновані

напрями мінімізації дебіторської заборгованості забезпечать зниження ризиків та зменшення суми фінансових ресурсів, що інвестуються в дебіторську заборгованість за комерційним кредитом.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі розглянуто зарубіжний досвід мобілізації фінансових ресурсів як фактору покращення фінансової стійкості. У зарубіжній практиці використовується низка показників, які дозволяють частково усунути вищеназвані недоліки. У зростанні прибутку зацікавлені як підприємство, так і держава. На підприємствах приріст прибутку досягається не лише завдяки збільшенню трудового внеску колективу підприємств, а й за рахунок багатьох інших факторів. Саме тому на кожному підприємстві необхідно систематично аналізувати формування, розподіл і використання прибутку.

Проведено діагностику порушення фінансової стійкості підприємства та розроблено фінансову стратегію на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» протягом 2015-2019 років за допомогою матриці фінансових стратегій Франсона і Романа. Дослідження показало, що протягом періоду, крім 2017 року, підприємство займало місце у 1-му квадранті, що є зоною успіхів, зоною позитивних значень аналітичних розрахунків та характеризується ефективною операційною діяльністю та розривом у фінансових можливостях. У зону дефіцитів, зону кризових умов підприємство потрапило у 2017 році, у зв'язку зі значним зниженням РФД, яке відбулося через збільшення обсягу відсотків по кредитах та інших платежів і зменшенням надходжень від позик.

Метод дозволив оцінити фінансовий стан та стратегічну фінансову діяльність підприємства загалом. Комплексний матричний аналіз допоміг оцінити фінансову стратегію підприємства та визначити напрям дій її зміни. Використання цієї матриці дало можливість адекватно приймати рішення щодо комплексного використання всіх фінансових ресурсів, спрямованих на досягнення цілей фінансової стратегії. У межах цієї матриці можна вирішити проблему реалізації фінансової стратегії у динаміці, що дає можливість визначити пріоритетні сфери фінансового розвитку.

ВИСНОВКИ

Фінансова рівновага підприємства являє собою відповідність обсягів формування та використання (споживання) власних фінансових ресурсів. Така фінансова рівновага досягається оптимізацією співвідношення між часткою коштів, що капіталізуються, і тією їх часткою, що спрямовується на споживання, а також узгодження джерел формування та напрямів використання власних фінансових ресурсів, встановлення оптимального співвідношення між внутрішніми та зовнішніми джерелами формування власних фінансових ресурсів. Фінансова рівновага – це агрегований показник, тому досягнення фінансової рівноваги значною мірою залежить від ефективності облікової політики підприємства, політики формування та розподілу прибутку підприємства, амортизаційної, дивідендної, емісійної політики тощо. Досягнення фінансової рівноваги – одна із найважливіших умов забезпечення фінансової стабільності, оскільки зростання можливостей щодо забезпечення приросту власних фінансових ресурсів означає підвищення фінансової стійкості та приводить до зростання ринкової вартості підприємства.

Необхідною умовою життєдіяльності підприємства є, як відомо, забезпечення його постійної платоспроможності. Основним завданням фінансового менеджменту є така координація вхідних та вихідних грошових

потоків, щоб у будь-який час підприємство було спроможним виконати свої поточні платіжні зобов'язання. Цього можна досягти, додержуючи фінансової рівноваги в довгостроковому періоді.

1. Визначено сутність фінансової рівноваги підприємства. Сутність поняття «фінансова рівновага підприємства» не раціонально пов'язувати виключно лише з грошовими коштами, адже фінансова рівновага є важливою характеристикою фінансової ефективності господарської діяльності підприємства, основними індикаторами якої є рівень прибутковості та платоспроможності суб'єкта господарювання. Виходячи з цього, економічний зміст фінансової рівноваги підприємства доцільно визначати не лише поняттями платоспроможності, а й прибутковості, які адекватно відображають наявний рівень надходження на підприємство відповідно грошових коштів та економічних вигод. Таким чином, стан збалансованості надходження економічних вигод та притоку грошових коштів за результатами господарської діяльності свідчить про фінансову рівновагу підприємства як важливу умову підвищення його прибутковості, платоспроможності, фінансової стійкості та забезпечення стійкого економічного розвитку суб'єкта господарювання.

2. Досліджено формування фінансової рівноваги на підприємстві. Формування фінансової рівноваги підприємства як комплексне завдання фінансового менеджменту підприємства має вирішуватися на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях. Прагнучи її встановлення та утримання в довгостроковому періоді, фінансовий менеджмент підприємства має розбудовувати збалансовану фінансову стратегію з точки зору ліквідності, ризику та дохідності. Тактика формування фінансової рівноваги повинна враховувати циклічну стадію її розвитку, кожна з яких має свої особливості та межі.

3. Розглянуто методику забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві. Досягнення фінансової рівноваги є стратегічно важливим завданням у системі фінансового менеджменту промислових підприємств, успішне вирішення якого дозволяє забезпечити стале підвищення прибутковості, платоспроможності та фінансової стійкості, що сприяє економічному розвитку суб'єктів

господарювання у довгостроковій перспективі. Запропоновані методичні підходи до оцінки фінансової рівноваги промислових підприємств є важливими інструментами для здійснення ефективного управління фінансовою рівновагою суб'єктів господарювання, що є важливою передумовою забезпечення їх стійкого економічного розвитку.

4. Визначено основну характеристику діяльності ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика», що є приватним акціонерним товариством «Вінницька кондитерська фабрика» і є структурною одиницею всесвітньо відомої Кондитерської корпорації ROSHEN і входить у п'ятірку найбільших кондитерських підприємств України.

5. Проведено комплексний аналіз фінансової діяльності ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика». Проаналізовано показники платоспроможності та ліквідності, показники майнового стану, проведено аналіз ділової активності та визначено стан фінансової стійкості. Показники ліквідності підприємства протягом досліджуваного періоду мають значне відхилення від нормативів, що свідчить про незадовільний фінансовий стан підприємства. Протягом досліджуваного періоду спостерігається збільшення періоду фінансового та операційного циклів, це вважається негативною тенденцією. Протягом 2016-2017 та 2019 років інтегральний показник зміни фінансової стійкості має додатне значення, що свідчить про фінансову стійкість фабрики. Однак, маємо погіршення значення показника у 2018 році, що свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства.

6. Проаналізовано імовірність розвитку кризових явищ на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика». Дві з п'яти моделей аналізу імовірності розвитку кризових явищ на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика», а саме Спрінггейта та модель Сайфуліна-Кадикова показали високу ймовірність банкрутства на підприємстві та незадовільний стан, натомість універсальна дискримінантна функція, модель Альтмана та R-модель показали стійкий фінансовий стан, мінімальну ймовірність банкрутства, або так звану «зелену зону», зону фінансової стабільності на підприємстві. Результати проведеної оцінки доводять, що на

достідуваному підприємстві доцільно застосовувати стратегічний механізм фінансової стабілізації, тобто систему заходів, що заснована на використанні моделей фінансової підтримки прискореного економічного зростання підприємства, а саме зростання рівня рентабельності продажу за рахунок проведення ефективної цінової політики, здійснення ефективного податкового планування, зростання частки чистого прибутку, що спрямовується на виробничий розвиток.

7. Досліджено зарубіжний досвід мобілізації фінансових ресурсів як фактору покращення фінансової стійкості підприємств. Переважна більшість методів поживлення діяльності в інвестиційній сфері, які використовуються в різних країнах світу, в Україні не застосовуються. Ті пільги, які містить українське законодавство і які призначені стимулювати інвестиційні процеси в країні, або обмежені іншими нормативними актами, і не відіграють стимулюючої функції, або не викликають довіри в інвесторів через негарантованість змін протягом, щонайменше 10 років.

8. Проведено діагностику порушення фінансової стійкості та розроблено фінансову стратегію розвитку ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» та визначено, що цілі фінансового розвитку підприємства повинні забезпечувати реалізацію місії та цілей корпоративної його стратегії, з одного боку, і підтримувати цілі інших функціональних стратегій і стратегії господарських одиниць, з іншого. Тільки за дотримання цих умов можлива конкурентоспроможна, фінансово-стійка діяльність підприємства на актуальному ринку.

9. Оптимізовано склад та структуру оборотних активів та спрогнозовано тенденції зміни фінансової стійкості та визначено напрями її зміцнення на ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика». Необхідно досягти узгодженості між випуском продукції та її реалізацією, що дозволить мінімізувати залишки готової продукції на складі, тобто скоротити витрати на їх зберігання. Завдання у сфері реалізації полягають у тому, щоб розширити ринки збуту продукції, що приведе до зростання замовлень, обсягів виробництва й прибутків підприємства.

Запровадження оптимізаційної моделі оборотних активів дасть змогу ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» визначити мінімально допустиму величину оборотних активів та досягти належного рівня платоспроможності. Запропоновані напрями мінімізації дебіторської заборгованості забезпечать зниження ризиків та зменшення суми фінансових ресурсів, що інвестуються в дебіторську заборгованість за комерційним кредитом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Башнянин Г. І. Фінансова стійкість суб'єктів господарювання та шляхи її покращення / Г. І. Башнянин, І. В. Лінтур // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2016. – Вип. 2 (02). – С. 98–101.
2. Беялов Т. Е. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її зміцнення / Т. Е. Беялов, А.В. Олійник // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука», 2016. – Том 2. – № 12 (22). – С. 22–26.
3. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М. Д. Білик // Фінанси України. – 2009. – С. 117–129.
4. Білокрилецький В. Г. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Основи фінансового менеджменту. – К. : НікаЦентр, 1999. – 512 с.
5. Борецька Н.П. Міщенко К.В. Аналіз прогнозування фінансової стійкості підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2016. №20. С. 63–66.
6. Василенко Ю. М. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її забезпечення / Ю. М. Василенко // Економіка, фінанси, право. – 2015. – № 1. – С. 21 – 25.
7. Войціцький Д. С. Забезпечення відносної фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку [Електронний ресурс] / Д. С. Войціцький. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/25_WP_2010/Economics/71140.doc.htm.
8. Галуцак В. В. Фінансова стійкість та фінансова стратегія підприємства як ефективне формування та використання фінансових ресурсів / В. В. Галуцак //

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2015. – Випуск 4. – С. 810-813.

9. Гапак Н. М. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства / Н. М. Гапак, С. А. Капштан // Науковий вісник Ужгородського університету. - Серія «Економіка». – 2016. – Випуск 1 (42). - С. 191-196.

10. Гриньов А. В. Якість формування фінансової стратегії підприємства / Гриньов А. В., Ястремська О. М. // Фінанси України. – 2011. – № 6. – С. 121–128.

11. Гудзь Т. П. Формування фінансової рівноваги підприємства: методологічний аспект // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 7. – С. 8–15.

12. Гудзь Т.П. Місце фінансової рівноваги у понятійному апараті фінансів – 2017. – № 31. – С. 10–18.

13. Гудзь Т.П. Теорія і методологія формування фінансової рівноваги підприємства: монографія. Полтава: ПУЕТ, 2018. 463 с.

14. Дробишева О.О. Дослідження ймовірності банкрутства промислового підприємства / О.О. Дробишева // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2016. – Випуск 1 (01). – С. 53 – 57.

15. Єпіфанова І. Ю. Формування стратегії розвитку підприємства в сучасних умовах / І. Ю. Єпіфанова, М. Ю. Дзюбка // Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. – 2017. – Т. 22. – Вип. 2(55). – С. 99-103.

16. Ковалев В.В. Управління фінансовою діяльністю підприємства. Проблеми, концепції та методи / – М.: Аудит, ЮНІТІ, 2007. – 576 с.

17. Ковальчук Н. О. Фінансова стійкість вітчизняних підприємств як передумова їх стабільного функціонування / Н. О. Ковальчук, Т. В. Руснак // Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 11. С. 368–371.

18. Ковальчук Т. І. Оцінка фінансової стійкості підприємства / Т. І. Ковальчук, Ю. Ю. Цивак // Інноваційна економіка. Науково-виробничий журнал. – 2014. – № 2 [51]. – С. 48-53

19. Козлова О.С. Методика оцінки фінансової стійкості підприємства / О.С. Козлова // Молодий вчений. –2017 – № 10 (50). – С. 914-918.

20. Косарева І. П. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємств / І. П. Косарева, А. С. Бут // Молодий вчений. – 2017. – № 4 (44), квітень. – С. 678-682.

21. Косова Т.Д., Роганова Г.О. Фінансовий механізм управління оборотними коштами підприємств: монографія. Донецьк : Світ книги, 2013. – 232 с. ISBN 978-966-2747-60-7

22. Лахтіонова Л.А. Економічні категорії «фінансова рівновага», «фінансова стабільність» та «фінансова стійкість» в сучасному фінансовому аналізі підприємницької діяльності // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування.– Секція: Економіка.– 2009.– Вип. 4, Ч. I. – С. 230–243

23. Лищенко М. О. Аналіз фінансової стійкості підприємства як елементу забезпечення фінансової стабільності роботи підприємства / М. О. Лищенко // Вісник Черкаського університету. – 2018. – № 2. – С. 49 – 57

24. Мошенський В. С., О. В. Олійник. – 2-вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2007. – 704 с.

25. Олександренко І. В. Актуальні проблеми економіки / І.В. Олександренко, А.П. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування.– Секція: Економіка.– 2012. – С. 124–132

26. Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України Режим доступу: <https://smida.gov.ua/>

27. Офіційний сайт ПрАТ «Вінницька кондитерська фабрика» Режим доступу: <http://vcf.roshen.com/>

28. Папехин Р. С. Факторы финансовой устойчивости и безопасности предприятия : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.10 “Финансы, денежное обращение и кредит” / Р. С. Папехин. – Волгоград, 2007. – 21 с.

29. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк. – К.:КНЕУ, 2008. – 552 с.

30. Русіна Ю. О. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на неї впливають / Ю. О. Русіна, Ю. В. Полозук // *International scientific journal*. – 2015. – № 2. – С. 91 – 94.
31. Худа В. В. Рівновага як основний показник успішної економічної діяльності торговельного підприємства / В. В. Худа, Д. П. Постовий. – Черкаський державний технологічний університет, 2015. – С. 85-87.
32. Чепка В. В. Фінансова стійкість: сутність та фактори впливу / В. В. Чепка, О.К. Матяш // *Економіка і суспільство*. – 2017. – С. 649–655.
33. Brigham E., Houston J. *Fundamentals of Financial Management* / Eugene Brigham, Joel Houston. – Cengage Learning, 2006. – 147 p.
34. Ehrhardt M., Brigham E. *Corporate Finance: A Focused Approach* – New Jersey, 2013. – 805 p.
35. Fink S. *Crisis Management: Planning for the Inevitable*. –New Jersey: iUnivctsc, Inc., 2008. – 248 p.
36. Gerald I. White. Ashwinpaul C. Sondhi, Dov Fried *Analysis and Use of Financial Statements*. – John Wiley & Sons, 2007.
37. Gildersleeve Rich *Winning Business; How to Use Financial Analysis and Benchmarks to Outscore Your Competition*. – Gulf Publishing, 2005.
38. Helfert Erich A. *Techniques of Financial Analysis: A Practical Guide to Measuring Business Performance*. / Erich A. Helfert/ – McGraw-Hill, 2012. – 600 p.
39. Higgins, Robert C. *Analysis for Financial Management*. / Robert C. Higgins. - Edition: 10th. – McGraw-Hill, 2011. – 480 p.
40. Joel G. Siegel. Jae K. Shim and Nicky A. Dauber *Corporate Controllers Handbook of Financial Management* 2nd ed. – NY : Prentice Hall, 2008.
41. Martin S. Fridson, Fernando Alvarez *Financial Statement Analysis: A Practitioner's Guide*. – New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., Hoboken. 2011. – 597 p.
42. McClure B. *How To Analyze A Company's Financial Position* [Internet resource] / Ben McClure // <http://www.investopedia.com/articles/fundamental.asp>
43. Steven R. *Entrepreneurial Finance: Finance and Business Strategies for the Serious Entrepreneur* / Rogers Steven. – New Jersey: RR Donnelley, 2014. – 380 p.

44. Wagner, William P. 2017. Trends in expert system development: A longitudinal content analysis of over thirty years of expert system case studies. *Expert Systems with Applications* 76: 85–96.

Додаток А

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2015 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	451	461	135
первісна вартість	1001	1104	1244	560
накопичена амортизація	1002	653	783	425
Незавершені капітальні інвестиції	1005	348691	1008284	169679
Основні засоби:	1010	1823784	2050103	735061
первісна вартість	1011	2060604	2403243	852717
знос	1012	236820	353140	117656
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	24779	0
первісна вартість	1016	0	25114	0
знос	1017	0	335	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030	0	0	0
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств				
інші фінансові інвестиції	1035	2	2	4
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	457	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	2172928	3084086	904879
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	25445	49987	14090
Виробничі запаси	1101	22832	25756	14037
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	0	0	0
Товари	1104	2613	24231	53
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3422	11783	31193
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	22807	7360	8358
за виданими авансами				
з бюджетом	1135	5368	131582	1127
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	3500	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	839	25676	181
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	245	160	86
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	245	160	0
Витрати майбутніх періодів	1170	159	175	82
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	5045	2	10076
Усього за розділом II	1195	63330	226725	65193
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	2236258	3310811	970072

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	204276	1004276	204276
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	0	32000	0
Емісійний дохід	1411	0	32000	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	35279	35279	35279

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	436716	546699	172664
---	------	--------	--------	--------

Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	676271	1618254	412219
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	111064	133096	48103
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітної періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітної періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітної періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітної періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	111064	133096	48103
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	689619	855965	456472
за розрахунками з бюджетом	1620	1549	1082	187
за у тому числі з податку на прибуток	1621	1306	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	4053	2617	2435
за розрахунками з оплати праці	1630	7405	5268	4898
за одержаними авансами	1635	707079	660924	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0

за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	6464	4620	2451
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	32754	28985	43307
Усього за розділом III	1695	1448923	1559461	509750
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	2236258	3310811	970072

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2017 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	465	490	135
первісна вартість	1001	1333	1173	560
накопичена амортизація	1002	868	683	425
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	169679
Основні засоби:	1010	2820927	3774632	735061
первісна вартість	1011	3313388	4438077	852717
знос	1012	492461	663445	117656
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	2	2	4
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	2371	2370	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	2823765	3777494	904879
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	50115	44030	14090
Виробничі запаси	1101	26202	42251	14037
Незавершене виробництво	1102	15	1451	0
Готова продукція	1103	0	0	0
Товари	1104	23898	328	53
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	584027	197960	31193
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	41095	9102	8358
з бюджетом	1135	42070	37490	1127
у тому числі з податку на прибуток	1136	3500	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	269	41955	181
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	34	432	86
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	34	432	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	82
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	405	229	10076
Усього за розділом II	1195	718015	331198	65193
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	4087	37453	0
Баланс	1300	3545867	4146145	970072

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1006688	1026876	204276
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	2412	14000	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	270748	2269400	0
Емісійний дохід	1411	270748	2269400	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	35279	35279	35279

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	621236	673019	172664
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0

Усього за розділом I	1495	1933951	4004574	412219
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	125835	58019	48103
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітної періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітної періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітної періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітної періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	125835	58019	48103
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	926770	36932	456472
за розрахунками з бюджетом	1620	2391	5417	187
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	2198	0
за розрахунками зі страхування	1625	5502	3553	2435
за розрахунками з оплати праці	1630	10287	12993	4898
за одержаними авансами	1635	535403	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	5269	7959	2451
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	459	16698	43307
Усього за розділом III	1695	1486081	83552	509750
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	3545867	4146145	970072

Додаток Г

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2018 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	490	460	135
первісна вартість	1001	1173	1405	560
накопичена амортизація	1002	683	945	425
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	169679
Основні засоби:	1010	3774632	4080797	735061
первісна вартість	1011	4438077	4974775	852717
знос	1012	663445	893978	117656
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	2	2	4
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	2370	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	3777494	4081259	904879
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	44030	63518	14090
Виробничі запаси	1101	42251	61792	14037
Незавершене виробництво	1102	1451	804	0
Готова продукція	1103	0	0	0
Товари	1104	328	922	53
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	197960	137808	31193
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	9102	7060	8358
з бюджетом	1135	37490	7133	1127
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	41955	121	181
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	432	188	86
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	432	188	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	82
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	229	389	10076
Усього за розділом II	1195	331198	216217	65193
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	37453	37581	0
Баланс	1300	4146145	4335057	970072

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1026876	1026876	204276
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	14000	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	2269400	2269400	0
Емісійний дохід	1411	2269400	2269400	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	35279	35279	35279

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	673019	675990	172664
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	4004574	4007545	412219
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				

Відстрочені податкові зобов'язання	1500	58019	45818	48103
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	58019	45818	48103
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	36932	254613	456472
за розрахунками з бюджетом	1620	5417	4908	187
за у тому числі з податку на прибуток	1621	2198	1224	0
за розрахунками зі страхування	1625	3553	3584	2435
за розрахунками з оплати праці	1630	12993	13078	4898
за одержаними авансами	1635	0	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0

за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	7959	5124	2451
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	16698	387	43307
Усього за розділом III	1695	83552	281694	509750
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	4146145	4335057	970072

Додаток Д

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього	На дату переходу на міжнародні
-------	-----------	------------------------------	---------------------	--------------------------------

			періоду	стандарту фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	460	581	135
первісна вартість	1001	1405	1797	560
накопичена амортизація	1002	945	1216	425
Незавершені капітальні інвестиції	1005	169679		
Основні засоби:	1010	4080797	3801480	735061
первісна вартість	1011	4974775	4953769	852717
знос	1012	893978	1152289	117656
Інвестиційна нерухомість:	1015	23996		
первісна вартість	1016	26523		
знос	1017	2527		
Довгострокові біологічні активи:	1020			
первісна вартість	1021			
накопичена амортизація	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030			
інші фінансові інвестиції	1035	2	4	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040			
Відстрочені податкові активи	1045			
Гудвіл	1050			
Відстрочені аквізиційні витрати	1060			
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом I	1095	4081259	3826057	904879
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	63518	58218	14090
Виробничі запаси	1101	61792	56656	14037
Незавершене виробництво	1102	804	555	
Готова продукція	1103			
Товари	1104	922	1007	53
Поточні біологічні активи	1110			

Депозити перестраховування	1115			
Векселі одержані	1120			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	137808	244031	31193
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	7060	4865	8358
з бюджетом	1135	7133	1127	
у тому числі з податку на прибуток	1136			
з нарахованих доходів	1140			
із внутрішніх розрахунків	1145			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	121	118	181
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	188	20	86
Готівка	1166			
Рахунки в банках	1167	188	20	
Витрати майбутніх періодів	1170	82		
Частка перестраховика у страхових резервах у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182			
резервах незароблених премій	1183			
інших страхових резервах	1184			
Інші оборотні активи	1190	389	394	10076
Усього за розділом II	1195	216217	307646	65193
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	37581	54846	
Баланс	1300	4335057	4188549	970072

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	На дату переходу на міжнародні стандарту фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1026876	1026876	204276
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401			
Капітал у дооцінках	1405			
Додатковий капітал	1410	2269400	2269400	
Емісійний дохід	1411	2269400	2269400	
Накопичені курсові різниці	1412			
Резервний капітал	1415	35279	35428	35279

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	675990	679436	172664
Неоплачений капітал	1425	()	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()	()
Інші резерви	1435			
Усього за розділом I	1495	4007545	4011140	412219

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	45818	39767	48103
Пенсійні зобов'язання	1505			
Довгострокові кредити банків	1510			
Інші довгострокові зобов'язання	1515			
Довгострокові забезпечення	1520			
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521			
Цільове фінансування	1525			
Благодійна допомога	1526			
Страхові резерви, у тому числі:	1530			
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітної періоду)	1531			
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітної періоду)	1532			
резерв незароблених премій; (на початок звітної періоду)	1533			
інші страхові резерви; (на початок звітної періоду)	1534			
Інвестиційні контракти;	1535			
Призовий фонд	1540			
Резерв на виплату джек-поту	1545			
Усього за розділом II	1595	45818	39767	48103
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600			
Векселі видані	1605			
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610			
за товари, роботи, послуги	1615	254613	81267	456472
за розрахунками з бюджетом	1620	4908	22534	187
за у тому числі з податку на прибуток	1621	1224	5793	
за розрахунками зі страхування	1625	3584	4604	2435
за розрахунками з оплати праці	1630	13078	16515	4898
за одержаними авансами	1635	13		
за розрахунками з учасниками	1640			
із внутрішніх розрахунків	1645			

за страховою діяльністю	1650			
Поточні забезпечення	1660	5124	12089	2451
Доходи майбутніх періодів	1665			
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670			
Інші поточні зобов'язання	1690	387	620	43307
Усього за розділом III	1695	281694	137642	509750
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800			
Баланс	1900	4335057	4188549	970072

Додаток Е

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2016 р.

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	461	465	135
первісна вартість	1001	1244	1333	560
накопичена амортизація	1002	783	868	425
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1008284	0	169679
Основні засоби:	1010	2050103	2820927	735061
первісна вартість	1011	2403243	3313388	852717
знос	1012	353140	492461	117656
Інвестиційна нерухомість:	1015	24779	0	0
первісна вартість	1016	25114	0	0
знос	1017	335	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	2	2	4
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	457	2371	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиторські витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0

Усього за розділом I	1095	3084086	2823765	904879
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	49987	50115	14090
Виробничі запаси	1101	25756	26202	14037
Незавершене виробництво	1102	0	15	0
Готова продукція	1103	0	0	0
Товари	1104	24231	23898	53
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0

Депозити перестраховування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11783	584027	31193
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	7360	41095	8358
з бюджетом	1135	132188	42070	1127
у тому числі з податку на прибуток	1136	3500	3500	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	25676	269	181
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	160	34	86
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	160	34	0
Витрати майбутніх періодів	1170	175	0	82
Частка перестраховика у страхових резервах у тому числі в:	1180	0	0	0
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	2	401	10076
Усього за розділом II	1195	227331	718011	65193
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	4087	0
Баланс	1300	3311417	3545863	970072

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1004276	1006688	204276
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	2412	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0	0
Додатковий капітал	1410	32000	270748	0
Емісійний дохід	1411	32000	270748	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	35279	35279	35279

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	573746	621232	172664
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Видучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	1645301	1933947	412219
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	106655	125835	48103
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	106655	125835	48103
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	855965	926770	456472
за розрахунками з бюджетом	1620	1082	2391	187
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	2617	5502	2435

за розрахунками з оплати праці	1630	5268	10287	4898
за одержаними авансами	1635	660924	535403	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0

за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	4620	5269	2451
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	28985	459	43307
Усього за розділом III	1695	1559461	1486081	509750
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	3311417	3545863	970072

Додаток Є

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	913705	750998
Чисті зароблені страхові премії	2010		
Премії підписані, валова сума	2011		
Премії, передані у перестраховання	2012		
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(841662)	(690713)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		
Валовий: прибуток	2090	72043	60285
Валовий: збиток	2095	()	()
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		

Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		
Інші операційні доходи	2120	28386	16215
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		
Адміністративні витрати	2130	(63949)	(53354)
Витрати на збут	2150	(2464)	(2181)
Інші операційні витрати	2180	(20923)	(17341)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	13093	3624
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200		

Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Дохід від благодійної допомоги	2241		
Фінансові витрати	2250	()	()
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	(2)	()
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	13091	3624
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-9496	-653
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	3595	2971
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	()	()

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	3595	2971

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	211978	187018
Витрати на оплату праці	2505	322232	242925
Відрахування на соціальні заходи	2510	68089	51428
Амортизація	2515	266481	232133
Інші операційні витрати	2520	59616	49101
Разом	2550	928396	762605

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	4107504000	4091438426
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	4107504000	4091438426
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.00088	0.00073
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.00088	0.00073
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Додаток Ж

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2018 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	750998	703359
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(690713)	(638549)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	60285	64810
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	16215	16986
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(53354)	(43797)
Витрати на збут	2150	(2181)	(2359)
Інші операційні витрати	2180	(17341)	(45784)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	3624	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(10144)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0

Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)

Інші витрати	2270	(0)	(0)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	3624	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(10144)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-653	61927
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	2971	51783
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	2971	51783

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	187018	57777
Витрати на оплату праці	2505	242925	229562
Відрахування на соціальні заходи	2510	51428	55390
Амортизація	2515	232133	183149
Інші операційні витрати	2520	49101	204388
Разом	2550	762605	730266

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	4091438426	4051504000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	4091438426	4051504000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.0128906	0.011821

Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.0128906	0.011821
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Додаток 3

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2017 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	703359	674533
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(638549)	(481103)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	64810	193430
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	16986	31135
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(43797)	(37048)
Витрати на збут	2150	(2359)	(2360)
Інші операційні витрати	2180	(45784)	(136597)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	48560
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(10144)	(0)

Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	667984
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)

Інші витрати	2270	(0)	(649878)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	66666
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(10144)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	61927	-19180
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	51783	47486
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	238748
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	238748
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	238748
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	51783	286234

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	57777	38318
Витрати на оплату праці	2505	229562	156379
Відрахування на соціальні заходи	2510	55390	55803
Амортизація	2515	183149	146953
Інші операційні витрати	2520	204388	258594
Разом	2550	730266	656047

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	4017104000	4017104000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	4017104000	4017104000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.0128906	0.011821

Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.0128906	0.011821
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Додаток И

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2016 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	674533	640956
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(481103)	(431343)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	193430	209613
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	31135	28895
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(37048)	(38457)
Витрати на збут	2150	(2360)	(2345)
Інші операційні витрати	2180	(136597)	(51859)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	48560	145847
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0

Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	667984	8929
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)

Інші витрати	2270	(649878)	(16206)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	66666	138570
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-19180	-21473
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	47486	117097
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	238748	51933
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	238748	51933
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	238748	51933
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	286234	169030

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	38318	35986
Витрати на оплату праці	2505	156379	142639
Відрахування на соціальні заходи	2510	55803	51144
Амортизація	2515	146953	123110
Інші операційні витрати	2520	258594	164582
Разом	2550	656047	517461

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	4017104000	3149158795
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	4017104000	3149158795
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.011821	0.0371836

Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.011821	0.0371836
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Додаток I

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2015 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	640956	510499
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(431343)	(381344)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	209613	129155
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	28895	8674
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(38457)	(36316)
Витрати на збут	2150	(2345)	(2533)
Інші операційні витрати	2180	(52465)	(26451)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	145241	72529

Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	8929	7475
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)

Інші витрати	2270	(16206)	(4088)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	137964	75916
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-27981	-8191
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	109983	67725
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	32000	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	32000	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	32000	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	141983	67725

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	35986	15751
Витрати на оплату праці	2505	142639	134534
Відрахування на соціальні заходи	2510	51144	48306
Амортизація	2515	123110	74121
Інші операційні витрати	2520	165188	161222
Разом	2550	518067	433934

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	3149158795	817104000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	314915879	817104000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.0349246	0.0828842

Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.3492456	0.0828842
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки Станом на 31.12.2013 року нерозподілений прибуток становить - 546699 тис. грн., який сформувався внаслідок нерозподіленого прибутку станом на 01.01.2013 року в сумі 436716 тис. грн., збільшеного на суму отриманого чистого прибутку за результатами господарської діяльності за 2013 року в сумі 109983 тис. грн.

Керівник Білик Олександр Олександрович
Головний бухгалтер Чемериська Ірина Борисівна

Додаток I

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2013 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	206829	656360
Повернення податків і зборів у тому числі податку на додану вартість	3005	0	0
Цільового фінансування	3010	0	17
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	793109	848495
Надходження від повернення авансів	3020	1480	3863
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	0	1
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	0	0
Надходження від операційної оренди	3040	2406	2050
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	1966	10318
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(251077)	(340766)
Праці	3105	(110671)	(114533)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(58768)	(60369)

Зобов'язань з податків і зборів	3115	(32755)	(39555)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(10756)	(3645)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(630)	(11201)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(21369)	(24709)
Витрачання на оплату авансів	3135	(6726)	(0)

Витрачання на оплату повернення авансів/td>	3140	(277878)	(7)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(0)	(0)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(144243)	(98255)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	123672	867619
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	0	0
необоротних активів	3205	66	680
Надходження від отриманих: відсотків	3215	0	0
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	0	0
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(0)	(0)
необоротних активів	3260	(955823)	(873261)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-955757	-872581
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	800001	0
Отримання позик	3305	0	0
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	32000	5083
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(1)	(0)

Погашення позик	3350	0	0
Сплату дивідендів	3355	(0)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(0)	(0)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(0)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	832000	5083
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-85	121
Залишок коштів на початок року	3405	245	124
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	0	0
Залишок коштів на кінець року	3415	160	245

Додаток Й

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	460	581	135
первісна вартість	1001	1405	1797	560
накопичена амортизація	1002	945	1216	425
Незавершені капітальні інвестиції	1005	169679		
Основні засоби:	1010	4080797	3801480	735061
первісна вартість	1011	4974775	4953769	852717
знос	1012	893978	1152289	117656
Інвестиційна нерухомість:	1015	23996		
первісна вартість	1016	26523		
знос	1017	2527		
Довгострокові біологічні активи:	1020			
первісна вартість	1021			
накопичена амортизація	1022			
Довгострокові фінансові інвестиції:				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030			
інші фінансові інвестиції	1035	2	4	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040			
Відстрочені податкові активи	1045			
Гудвіл	1050			
Відстрочені аквізиційні витрати	1060			
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом I	1095	4081259	3826057	904879

II. Оборотні активи				
Запаси	1100	63518	58218	14090
Виробничі запаси	1101	61792	56656	14037
Незавершене виробництво	1102	804	555	
Готова продукція	1103			
Товари	1104	922	1007	53
Поточні біологічні активи	1110			

Додаток Д

Депозити перестраховування	1115			
Векселі одержані	1120			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	137808	244031	31193
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	7060	4865	8358
з бюджетом	1135	7133	1127	
у тому числі з податку на прибуток	1136			
з нарахованих доходів	1140			
із внутрішніх розрахунків	1145			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	121	118	181
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	188	20	86
Готівка	1166			
Рахунки в банках	1167	188	20	
Витрати майбутніх періодів	1170	82		
Частка переестраховика у страхових резервах у тому числі в:	1180			
резервах довгострокових зобов'язань	1181			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182			
резервах незароблених премій	1183			
інших страхових резервах	1184			
Інші оборотні активи	1190	389	394	10076
Усього за розділом II	1195	216217	307646	65193
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	37581	54846	
Баланс	1300	4335057	4188549	970072

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1026876	1026876	204276
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401			
Капітал у дооцінках	1405			
Додатковий капітал	1410	2269400	2269400	
Емісійний дохід	1411	2269400	2269400	
Накопичені курсові різниці	1412			
Резервний капітал	1415	35279	35428	35279

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	675990	679436	172664
Неоплачений капітал	1425	()	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()	()
Інші резерви	1435			
Усього за розділом I	1495	4007545	4011140	412219
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	45818	39767	48103
Пенсійні зобов'язання	1505			
Довгострокові кредити банків	1510			
Інші довгострокові зобов'язання	1515			
Довгострокові забезпечення	1520			
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521			
Цільове фінансування	1525			
Благодійна допомога	1526			
Страхові резерви, у тому числі:	1530			
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531			
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532			
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533			
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534			
Інвестиційні контракти;	1535			
Призовий фонд	1540			
Резерв на виплату джек-поту	1545			
Усього за розділом II	1595	45818	39767	48103
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600			
Векселі видані	1605			
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610			
за товари, роботи, послуги	1615	254613	81267	456472
за розрахунками з бюджетом	1620	4908	22534	187
за у тому числі з податку на прибуток	1621	1224	5793	

за розрахунками зі страхування	1625	3584	4604	2435
за розрахунками з оплати праці	1630	13078	16515	4898
за одержаними авансами	1635	13		
за розрахунками з учасниками	1640			
із внутрішніх розрахунків	1645			

за страховою діяльністю	1650			
Поточні забезпечення	1660	5124	12089	2451
Доходи майбутніх періодів	1665			
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670			
Інші поточні зобов'язання	1690	387	620	43307
Усього за розділом III	1695	281694	137642	509750
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800			
Баланс	1900	4335057	4188549	970072